

R. 6.049

(R. 83599)

COMMUNES

ET FAMILIARES

HEBRAICAE LINGVÆ

IDIOTISMI,

OMNIBVS BIBLIORVM INTERPRETATIONIBVS,
ac præcipue Latinæ Santis Pagnini versioni accommodati,
atque ex variis doctorum virorum laboribus & obseruationi-
bus selecti & explicati;

BEN DICTI ARIÆ MONTANI HISPALENSIS OPERA

AD SACRORVM BIBLIORVM APPARATVM.

a 28

ANTVERPIÆ

Excudebat Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius.

M. D. LXXII.

(R. 23599)

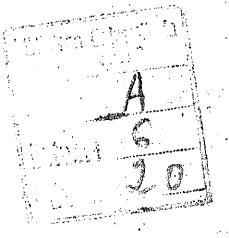
COMMUNES
ET FAMILIARES
HEBRAICAE LINGVÆ
IDIOTISMIS

OMNIBVS BIBLIORVM INTERPRETATIONIBVS,
ac præcipue Latinæ Santis Pagnini versioni accommodati,
atque ex variis doctorum virorum laboribus & obseruationi-
bus selecti & explicati;

BENEDICTI ARIÆ MONTANI HISPALENSIS OPERA.

AD SACRORVM BIBLIORVM APPARATVM.

a 28

ANTVERPIÆ

Excudebat Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius.

M. D. LXXII.

BENEDICTI ARIAE MONTANI
IN LIBRVM DE HEBRAICIS IDIOTISMIS,

PRÆFATIO.

NEMINI dubium est, quin sacra Scriptura, ob rerum, quas continet, magnitudinem, eiusque, qua perpetuo vititur, orationis dignitatem, gravitatemque singularēm, atque admirabilem verborum dispositionem, difficultis sit, atque attentum, diligentemque requirat lectorem. Veruntamen omnis ea, quæcumque occurrit, difficultas, iis qui hebraicē sciunt, multo minor est, quam ijs qui antiquissime illius lingue cognitione sunt destituti. Nam, ut de certis singularium linguarum figuris, & schematis (que vocant) taceamus, quorū quidem parem elegatiām, magno licet adhibito studio, in alias linguas conuertere non possis. Sunt etiam in cōnoquoque linguarum genere, dialectorum idiotismi, qui quidem, si è verbo in aliam linguam conuertantur, eam parient difficultatem, quae, quominus sententia intelligi possit, efficiet: ac præterea eam, in quam transfruntur, linguam, minus politam reddent, & elegantem, cū tamen in ea, ex qua conuersi sunt, perspicui, maximeq; proprii sint. Atque hoc quidem suo veluti, ac singulari quodam iure sibi lingua vindicat Hebraica. quacum, quenam alia ex antiquis illis linguis, quæ ad nostram v̄que etatem peruererunt, tum singulorum verborum delectū, figuris, varioq; ac multiplici idiotismorum v̄su comparari possit, est omnino nulla. Adeo enim est copiosa, adeoq; communi hominū sermone culta, vt eas, quas enunciāt, res non significare, sed ob oculos ponere, verāq; ac viuam earum imaginem representare videatur. At verò in affectibus exprimendis, tota illa, quantumvis maxima, elegantissimorum poetarum, qui alijs linguis poēmata conscripsérunt, facundia, cum huius simplicitate conferri nullo pabto potest. adeo vt, qui hebraica lingua alium loquentem audit, non illud, quod sentit ijs, doceri, sed ipsas animi affectiones ipsaque præcordia sibi penitus aperiri puet. Harum autem magnarum certè utilitatū commodo omnino carent ijs, qui ad eius lingue fontes non accesserunt. Quod cū præclarè intelligerent ijs, qui in eo studij genere sunt versati, potissimum verò vulgata, quam vocant, editionis interpres: bonam eorum idiotismorum partem Latinis vt traderent, omni cura, diligentiaque effecerunt: videbant quippe, non solum quid à Spiritu Dei dictatum; verūmetiam quibusnam id modis pronuntiatum sit, obseruari, cognoscique opere: atque adeo nullum omnino in Sacris literis apicem, aut iota otiosum esse: sed ex vnoquoque, id modo si attentè consideretur, magnum ad lectores compendium peruenire posse. Atque hec quidem dum attentius interpretes persequi conantur, inustatos loquendi modos in alias transferunt linguas: quæ ex re non minimum nascitur obscuritatis. quam quidem obscuritatem dum Latini sermonis proprietate temperare cupiunt, ab eius, ex qua conuertunt, lingua elegantiā discedunt: adeo vt non raro à suscepto negotio desistere cogantur. Quapropter cū nos in ijs, quæ Philippi Catholici Hispaniarum regis iussu, Biblijs edita sunt, aliquid præstare cupemus, quo & doctis, linguarumque peritis satisfacere, atque ijs etiam qui earum linguarum cognitionem non sunt adepti, prodeſſe possemus, eos veteris Testamenti libros, qui quidem Hebraicē extant, sua lingua edi, atque inter Hebraicē cōtextus lineas, in communem omnium studiosorum vīlilitatem, Latinam interpretationem describendam curauimus: ita vt, & Hebraica integra conficiatur, & Latina interpretatione non tam proprietati Latinorum, quam ipse Hebraica veritati, quo ad eius fieri potuit, respondat, id quod lingue Hebraica cupidis neque inicundum, neque inutile fore speramus. Ut verò & ijs qui hebraicē sciunt, & ijs qui eius lingue nullam habent cognitionem, pariter consuleremus, hebraismique tractandi difficultatem molliremus, & multorum doctorum hominum laboribus collectam, diligentia verò nostra in compendium collatam, & in ijs, in quibus oportuit, locis, explicatam hebraismicationem hoc, quem exhibemus, libello, complexi sumus. quem quidem qui diligenter evoluet, omnium earum interpretationum, que quidem extant, tum verò etiam illius, que à nobis de verbo est redditā, intelligentiam, absque villa difficultate affequetur. At verò tot operis breuitati etiam prospiceremus, Latina idiotismorum interpretatione contenti, exempla omisimus: quorum tamen & librum, & caput, ac versus numerum indicauimus. Cū enim libri scrip̄to sint, quorum lectio huius operis v̄sum, atque adiumentum postular, superuacaneum fuisse ea omnia exempla in hunc locum conferre. Atque hac quidem in re præposterus ordo est vitandus. neque enim ab idiotismorum & phrasium lectione ad Bibliorū cognitionem, sed contra à sacra Scriptura lectione ac studijs, ad idiotismorum congeriem, veluti ad Dictionarium, quod consulatur, recurrentum est. Superioribus annis editus fuit à Vesp̄bmero quodā liber, quæ Phrasēs sacrae Scripture, inscriptus est: v̄tilis is quidē, nisi auctoris veneno alicubi infectus simplici alias lectori, nocere potius, quam prodeſſe potuiffet. quem F. Laurentius Villa-Vicentius nostrās, pius ac doctus vir, meliori, tutoriique restitutum lectioni, denuo Antwerpia edi curauit. quem librum si quis legerit, magnos se progressus facere sentiet. est enim variis diuerſorum auctorum de eadē phrasē sententiis refertus, multiplicique rerum disputatōne ornatūs. Nostrum autem hoc opus non tam ex interpretum & doctorum virorum placitūs, quam ex simplici hebraicē sermonis obseruatione, familiarique v̄su est concinnatum: atque adeo ad eam rem, quam explicandam suscepimus, hoc est, ad sermonis, & idiotismi hebraicē cognitionem, in primis oportūnū fore arbitramur. Nam, quod ad res, rerumq; significaciones explicandas pertinet, id à nodis in eo libro, quē De arcano sermone inscriptissimus, abunde est præfūtū. Quem quidem conatum, sicut ceteros omnes nostros, non tam ex eius expectatione, reiisque ipsius comparatione, quam ex animi nostrī studio estimari, probarique optamus. neque verò it sumus, qui nostras lucubrationes solas placere, cōsue ceteris preferri velimus: sed quicquid à nobis est præfūtū, id eam potissimum ob causam à nobis est elaboratum, vt communi omnium Christianorum utilitati consuleremus, nosq; laboribus maiora ingenia ad aliquid maius his enitendū, præstandūq; iniuraremus, atq; incitaremus. Nihil enim nobis potest esse optimus, quam omnes Christiani diuino spiritu afflati, vt suæ genti optabat Moyses, suis etiam hominibus prophetent. Datum Calendis Martii, M. D. LXXII.

COMMUNES ET FAMILIARES
HEBRAICÆ LINGVÆ IDIOTISMIS.

INTER ea que in singulis lin-
guis animaduſionē digna cen-
ſentur, vnum ilud apprime utile
est obſeruare quid proprie voca-
bulum ſignificet, deinde ad quas
res per ſimilitudinem tranſfera-
tur. Vocamus autem ſimilitudi-
nem quæcumque metap̄boram,
ſine analogiam, ſive ampliatio-
nem, aut rerum ipsarum vel ſignificationum affi-
nitatem. Vt Dominus proprie dicitur qui ſuo imperio alium
donat & regit, vel qui domini preeſt. aliquando verò exten-
ditur ad ſignificantum maritum, preeſtra precipuus & ſum-
mus in unaquaque arte vel ratione Dominus dicitur. Sic
etiam Pater cū eum ſignificet qui alium genuit, pertinet
quoque ad ſignificantum ſummuſum aliquem in alia arte
magifrum, ac preeſidem collegij, ſocietatis, rei, vel negoti: ut
Pater canentium ciuita, ſummuſum in ea arte & optimuſum per-
fectissimum, ceterorum doctorem, aut inuentorem dexterri-
um interpretatur.

Verba ſive nomina adiectiva geminata augent ſententiam
& vehementiore voce pronuntiantur: ut, Contaminatus con-
taminatus cefebit, Leuit. 13. Cecidit cecidit Babylon illa-
magia, Apoc. 22.

Adiectiva cum verbis conſtructa Aduerbiū naturā admittunt: vt, Non bonus hominem eſſe ſolum, Gen. 2. id eſt, non
bene aget homo ſolum. Et leue eſt vt ſis ſeruus meus ad ſuſ-
tantias tribus Iacob. ponam te in lucem gentiū vt ſis ſalutis mea
v̄q; ad extrellum terr.e Iſai. 49. id eſt, Nō leniter eſt tu ſer-
uus meus vt hoc tantum facias, ſed illud etiam facturus eſt. Et
Sidim putei puti bitumini, id eſt, ubique putei.

Substantiuſum nomen repetitum distributionem ſignificat:
vt, Septem septem, Gen. 7. id eſt, ex ſingulis ſpeciebus ſeptem.
Et cepit eos mittere duos duos. Mar. 6. id eſt, binos. Et in valle
Sidim putei puti bitumini, id eſt, ubique putei.

Verba ſive nomina adiectiva geminata augent ſententiam
& vehementiore voce pronuntiantur: ut, Contaminatus con-

taminatus cefebit, Leuit. 13. Cecidit cecidit Babylon illa-
magia, Apoc. 22.

Collectiuſum nomen per Syllabam conſtruitur cū verbo plu-
rali: vt, Dimitte populum meum ut colant me. Exod. 8. Et vi-
derunt omniſus Ecclesia, quid expirafet ſharón, Num. 24.

Plurale nomen iunctū v̄bo ſinguliari expavit partitione
ſingillatim: vt, Filia incedit ſuper muro, id eſt, ſingulaq; vna
poſt aliam. Gen. 49. Muſe mortis fatere facit unguentum,
id eſt, qualibet muſa mortua.

Pronomina Hebraea ſermo in altero caſu quā ſubſtitutum
nomini ponunt, cū tamen ad eadem rem vtrumque referatur:
vt, Nox illa occupat eam caligo, Job 3. id eſt, illam noctem
caligo occupet. Et Dominus in calo ſedē eius, id eſt, Dominus
ſedes in calo eſt, Pſal. 1. o.

Nominativum pronominis, quod poſta in alio caſu cum
verbo repetitum conſtruitur, emphatici habet, & quā nota-
tionem per ſonem & offici: vt, Ego in via, deduxit me Deus,
Gen. 4. id eſt, Dum ego iter facerem, deduxit ſum à Deo.
& An ieiunando teiuauerunt me ego, Zachi. 7. & Etia
tu, in ſanguinei testamenti tui, emiſi vīndos tuos de lacu in
quo non eſt aqua, Zachi. 9.

Participium præteriti nonnunquam actionem finitam &
præteritam atque tranſactam notat: vt, Qui ſedent in ſepul-
chris, & in obſeruatiōnē morantur, Iſai. 6. id eſt, In ijs que
tam obſeruari deſerunt. Et vidit quid expelitum eſſet, E-
zech. 19. id eſt, Quod ſpectari deſitum eſſet, nihilq; iuuaret illa ſpectatio.

Hypallage frequens eſt in ſcripturarum lingua: vt, Et ciuit-
atem mihi in ignem, Iud. 1. id eſt, Ignem in ciuitatem.
Et, Ecce mihi ad te Naaman ſeruum meum, vt colligas eum à
lepra ſua, id eſt, Lepram eius ab ipſo.

Coniugationes Verborum conſiderare operapretium fue-
rit, magna enim ſignificatio verbis adiungitur ex coniuga-
tione; nam aut augetur aut minuitur, aut reciprocatur,
aut citius mutatur ſententia v̄is: id quid Hebraicē
ſcientibus eſt apertissimum: atque hactenus tantum cupere
Theologos omnes, immo omnes ſacrarum literarum ſtudioſos
Grammaticis Hebraicā operam dare, vt vel legere & conu-
gare ſinguli poſſent magnum profectio uīfum adepturi: is labor
vnuſ ferè mensis tantum erit, cetera exiguo negotio ex huīis
apparatus lectione accident.

Tempora Verborum non ſunt perpetuū ad amuſim obser-
vanda, nam futura quid Prophetaſ in Preterito referuntur
tanquam rerum futurarum ſpectatores factos à Deo, quibus
tuus cantores & cantatrices? 2 Samu. 19.

13.

Nomen Subſtantiuſum geminatum atque poſteriori loco plu-
raliter pronuntiatum, excellentiam ſignificat in ſuo genere, ac
superlativū latini vīm indicat in priori: vt, Sancta ſanctorum,
id eſt, sanctissima: Canticum cantorum, id eſt, preſtantissi-
mum canticum. Vanitas vanitatum, id eſt, ipſissima vanitas
vanitatis.

14.

Duo nomina ſubſtantiuſum ſimil poſta inſidem ferè ſignifi-
cationis, quorum poſteriori eſt, in genitivū ſeſe ita exponunt ſet
prima partem poſteriori indicet: vt, Terra pulueris, Dan. 1. 2.
id eſt, portio pulueris, aut terra minutissima qualis puluis eſt.

15.

Subſtantiuſum nomen repetitum distributionem ſignificat:
vt, Septem ſeptem, Gen. 7. id eſt, ex ſingulis ſpeciebus ſeptem.
Et cepit eos mittere duos duos. Mar. 6. id eſt, binos. Et in valle
Sidim putei puti bitumini, id eſt, ubique putei.

16.

Vera ſive nomina adiectiva geminata augent ſententiam
& vehementiore voce pronuntiantur: ut, Contaminatus con-

17.

Subſtantiuſum formalibus adiectinorū loco ma-
joris ſignificationis caſa Scriptura vītū: vt, Quoniam iuſtus
Dominus iuſtis dilexit: id eſt iuſtos. & Quoniam non
Deus volens iniquitatem tu es, id eſt, iniquos.

18.

Interdum ſub communis & indeſinito verbo aliud intelli-
gitur certum nomen, vel à verbo ipſo deductum, vel ex ſen-
tentiā ipſius obſeruatione manifeſta explicandum: vt, Vnam peti
à Domino, & hanc requiram, intelligo petitionem. Et zun-
tiat illi, ſubaudo nuntius.

19.

Aliquando antecedens, pro coſequenti, aut prius pro poſteriori
v̄ ſurpat: vt, Sicut mercenarius expletat opus ſuum, id eſt
mercedem operis, Job 7. Et emendo emam ab te pro commu-
nione, id eſt, pro re aliqua vel preio: 2 Reg. 24. Et quā da-
bit homo communitationem pro anima ſua? Matth. 16.

20.

Eſt & Appositionis figura uīſus cum prepositionib; & ſine
prepositionib; maximē cū poſteriori Appositionis pars nomen
proprium eſt, exponitq; priorem: vt, Impetum fecerunt in vi-
rum, in Lot. Gen. 19. & Obſeruare in puerō, in Abſalom, 2 Reg.
18. Et carnem cum anima ſua, ſanguine ſuo, non comedetis:
Gen. 9.

21.

His affinis eſt Anadiploſis qua maioris ſignificationis em-
phatici & notationis caſa cadem repetit verba: vt, Quoniam
ecce inimici tui Deus, ecce inimici tui peribunt, Pſal. 92. Et
Dominus regnauit, decorem induit, induit Dominus fortitu-
dinem, Pſal. 94.

22.

Eſt & Eclipſū non rara obſeruatio, que vehementi ſententiam
anguſtiam dicunt: vt, Sed tu Domine uīſe quo? Pſal. 6. Et oculis meis extractus eſt, & non quiescit, neque
intermissiones, Thren. 3.

23.

Subſtantiuſum nomina pro aduerbiis capiuntur, praſertim ad-
iuncta prepositione: vt, Fecerunt ſeruire filios Iſrael in diui-
nitate, id eſt, dirriter & grauitter. Exod. 1. Et, In finem dilexit
eos, id eſt, extremē. Iohann. 13. Et absorpta eſt mors in vi-
toria, id eſt, victoriōs. Iſai. 26.

24.

Infinitivus ſepe pro nomine aut pro gerundio accipit: vt
Comedere, bibere. Hag. 2. paulum ſedere, paulum quiescere
Proverb.

25.

Nomē ſubſtantiuſum geminatum in diuero genere omnem
illam naturam in uniuersū complectitur, quanquam ſpecie-
bus & formis diuerſam: vt, Aufert Dominus ſuſtentaculum
& ſubſtantionem, Iſai. 3. Et, Nunquid audire potest ſeruus
tuus cantores & cantatrices? 2 Samu. 19.

A 2

Q Y A D A M

26. adeo certa erant restos ac si facta transacta res iam fuisset. *Futuro et futurum Hebrei in significacione carum rerum, que vel perpetua sunt, vel secundum naturam, vel secundum ius, p. p. et p. t. aequitatem & decorum, ita esse debent.* Et ea us Præteriti apud illos in disciplinis que apud Latinos Praesens. Absoluuntur enim verba in disciplinis a temporis significacione, & rei ipsius sine actionis sine passionis proprietatem certitudinem significant; id quod Hebrei per futurum tempus fit, multoq; quam Latinis rectius, nam futurum præteriti & presentis rationes in se continet, quod facile probatur in negatione futuri. Qui enim a principio rerum vero negaret, hoc modo: Homo non erit iniustus, is nimis cetera tempora negaret verisimilem. Homo non fuit iniustus, & homo non est iniustus. At vero, qui a principio negaret hoc modo, Homo non fuit, vel non est iniustus, is non continuo sic dicere vere posset: Homo non erit iniustus. Complectitur ergo futurum cetera tempora quibus illud minime contingit, atque hec ratio ad elegantem & certam multorum locorum explicationem obseruandu diligen- ter est: maximo usui futura non modo ijs qui Hebraica, sed ijs etiam qui Latina Biblia legunt; quibus saepe futurum pro omni tempore est exponendum: vt, Os habent, & non loquuntur; Oculos habent, & non videbunt: Aures habent, & non audient: Nives habent, & non odorabunt: Manus habent, & non palpabunt: Pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt in gutture suo.
27. Illud preterea animaduertendum est vulgatum Hebreicè Temporū scientium præceptum, solere præteritum verbum in futurum, & contraria futurum in præteritum converti adiuncta utique coniunctione. Et: non semper, sed ubi coniunctio illa Hebreice est VAV cum vocali pathaah, quam vau conuersum Grammatici dicunt.
28. Verba que exhortationem vel dehortationem significant, complecti exponuntur, vt: Ne timeas, id est, Ne frangaris metu, Exod. 13.
29. Quedam sunt verba que cum non significant motum, tam prepositionibus adiunctis cum motu & applicatione exponenda sunt: vt, Accipit ad te vitulum ruffum, id est, Acceptum ducit ad te, Num. 19. Et cepit populus scortari ad filios Moab, Num. 25. id est, Transire ad filios Moab scortationis studio. Et: Prophanasti in terram coronam eis, id est, Prophanando deieci, Psal. 89.
30. Darijus additus. Imperati- uis.
31. Imperati- uis.
32. Imperati- uis.
33. Imperati- uis.
34. Imperati- uis.

P R A E C E P T I O N E S .

- matrem tuam. & Non furtum facies, non occides, non concupisces. Negativa enim præcepta perpetua sunt, omnig; tem- pore obligant, idq; futuro reale significatur.
35. Infinitus cu alio verbo tertia persone invenit, in ean- dem personam transferri potest ut melius explicetur. vt: Et patres accenderant ignem, & mulieres ponere pastram, Iere. 7. Et, Quin etiam cerni agri genuit, & derelinquere, quia non erat gramen, id est, dereliquit.
36. Idem verbum gerundiu priori parte in infinito sive Gerundio posita, affixationem & vehementiam significat, vt Faciendo faciam misericordiam in te, propter Ionathan fra- trem tuum, 2 Sam. 9. Castigare castigavit me Deus, sed mor- ti non tradidit me, Psal. 117. Et venire veniet, & non tardabit, Habac. 2.
37. Idem infinitus repetitus in oratione negante negationem intendit. vt: Vngendo non vincet sum, id est, Nequaquam sum vincitus, Dan. 10. Et relevando non relevabunt popu- lum hunc, Mich. 1.
38. Verba exhortationis, convocationis, vel monitionis alteri verbo preponi solent studi significandi causa, & per Ad- uerbiū exponuntur. vt: Venite faciamus lateres, Gen. 1.1. i. Age paremus lateres. Venit & dispersdamus eos de terra: id est, Celeriter & contente atque velociter dispersdamus.
39. Nonnunquam ex duabus verbis prius posterioris ante- dens est, vt: Et tu exurgens Domine miserere Sion, Psal. 102. id est, Surges ut miseris.
40. Tertia persona præteriti, & futuri etiam, aliquando im- personaliter exponitur, cii actio ad multitudinem, sive ad per- petuitatem refertur. vt: Quoniam vocabitur remissio Domini, Deut. 15. Et, A seculo non auditā sunt, neque man- data sunt, Ierai. 64.
41. Perfornarum verbi mutatio in eadem oratione quanquam ad eandem personam vel rem relata, frequens est in sacris li-bris, maxime vero in carminibus. vt: Deus misereatur no- strī, & benedic nobis: illuminet vultum suum super nos & misereatur nostri, vt cognoscamus in terra viam suam, in o- minibus genibus salutare tuum, Psal. 66. Et, Quia pudeſt ab arborebus quas concipiūbū, Ierai. 1.
42. Plura verba prima aut secunda conjugationis actiue vo- cis neutropasuum significacionem habent, id est, ex spiritu sancti interpretationibus docemur. vt: Credidit Abraham Deo, & imputauit illi insitum, Gen. 15. hoc est, (vt D. Paulus exponit) Imputatum est illi ad insitum, Rom. 4. Et, Pe in suis fias in sermonibus suis, Psal. 51. Apostolus inter- pretatur, vt iustificeris in sermonibus suis, Rom. 3. Et, Absorpſit mortem victoria, Ierai. 25. id est, Absorpta est mors in victoriā, ita Paulus, 1 Corinth. 15. Et, Neg, etiam aper- riet aures tuas, pro, Aperia eritis auras tuas, Ierai. 48. Et, Aperi- rent portas tuas, pro, Aperte erunt portae tuae. Et: Quia de mercede meretricis collegit, pro collecta est, Mich. 5. Et: Noctes laboris subtraxerunt mihi, Iob 7. id est, Subtracta sunt.
43. Verba que culpe auctoritatem significant, & De attri- buuntur qui culpa auctor nequaquam est, ita exponi debent, vt Deus non actiue, sed priuatiue se habeat in ea re ex qua pri- uatione & subductione Dei, homines in tenebras profundas se su iporum impetu coniuncti horrendo cum periculo, cum prom ad malum sint ab adolescenti sua, hoc modo exponenda sunt illa: Indurabo cor Pharaonis, Exod. 7. Et, Quare errare facis nos a via tua? Ierai. 63. Et, Deus autem huius seculi excecauit mentes incredulorum, 2 Cor. 4.

H E B R A I C Æ L I N G V Æ I D I O T I S M I .

- A. Bono ad malum lo- qui, Gen. 31,24 & 2. Sem. 13, 22. pro: blandum sive af- perum.
35. A Boue usque ad a- finum, vñq; ad pecus. Exod. 2,2, 4. pro: sive bos fuerit, sive asinus sive pecus.
36. Ab acinis & vñque ad corticem non co- medere. Num. 6, 4. id est: sive illud sit de acinis vuarum, sive de cortice carum.
37. A facie sacerdotum scribere, Deut. 17,18. pro: Ad exemplar sacerdotum, vel accepto exemplari sacerdotum, corumque auctoritate.
38. A Deo vel Domino est. 1. Par. 5, 22. & 13. 1 Reg. 2, 15. & Ier. 51,53. id est: Deum auctorem esse & velle.
39. A Domino è calis pluere, Gen. 19, 24. Emphatica repetitio, pro: Dominum è calo pluuiam mittere.
40. A die in diem, & à mense in mensem. Esth. 3, 7. pro: singulis diebus & singulis mensibus.
41. A die vñque ad noctem consummabis me, Ierai. 38, 12. pro: spacio vnius diei.
42. A diebus meis. Iob 27, 6. pro: Quamdiu vixerit.
43. A die hac & supra. Hag. 2, 16,19. pro: ab illo tempore & in futurum.
44. A facie Dei vel Domini. 2. Para. 34, 27. & Malach. 3,14. id est: coram Domi- no. Quò a spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Psal. 139, 7. pro: Quo- modo sp̄itum tuum & conspectum latebo? Spiritu qui est à facie mea. Ier. 57, 16. pro: à me immissus. Vide Facies & Spiritus.
45. A facie. Psal. 102, 11. & 18. Ier. 41. 9. id est: ob vel propter.
46. A filiis hominum. Psal. 21, 11. pro: ex hominum numero.
47. A fine quadraginta dierum. Num. 13, 26. pro, Exaëlis quadraginta diebus.
48. A longe. Ier. 25, 1. id est: A longinquo tempore vel ante multa tempora.
49. A malculo ad scemnam. Num. 5, 3. pro: tam masculos quam scemnas.
50. A magno & vñque ad parvum. Est. 1,20. pro: Tam maiori quam minori. & sic 1 Sem. 30, 19. Non deesse à parvo & vñque ad magnum: id est: Neque parvum neque magnum.
51. A puero ad senem. Gen. 19, 4. pro: tam pueri quam senes.
52. A viro & vñque ad mulierem, 2. Sem. 6, 19. pro: tam viris quam mulieribus.
53. A non sic tu. Ier. 10,6. pro: Exeo quod non est tibi similis.
54. A tergo non recedere, Ier. 32,40. id est: Beneficijs prosequi non definere.
55. A celstidine eius non potero erui, Iob 31, 23. id est, propter maiestatem vel excellentiam eius.
56. A voce gemitus mei. Psal. 102, 6. id est: præ gemitu meo. & sic de similibus.
57. A seculo. Prou. 8,23. pro: A principio ab initij terra. vide Seculum.
58. A. B.
59. Ab homine vñque ad animal. Num. 3,
60. Bono ad malum lo- qui, Gen. 31,24 & 2. Sem. 13, 22. pro: blandum sive af- perum.
61. Castrametari domui ab exercitu & à transeunte. Zach. 9,8. est: per circui- tum cuius castra locare, ne ligatur ab aliquo exercitu, aut à transeuntibus.
62. Ab exaltatione tua dispersæ sunt gen- tes. Ies. 33, 3. vel ob sublimitatem tuā, seu celitudinem.
63. Ab heri. Vide Heri.
64. Ab homine ejcere. Dan. 4, 29. pro: A commerio hominum.
65. Ab feu Ex ipso Ies. 18, 2,7. pro: Jam inde à suo exortu, vel ab ipso egreſu ex Egypto, ab eo tempore.
66. Ab Oriente & ab Occidente Ios. 11, 3. sub. habitans.
67. ABBREVIARE.
68. Abbreviari anima. Num. 21,4. & Iud. 10, 16. est: Angustijs affici & à longa- nimitate recedere.
69. Abbreviari manu, 2 Reg. 19,26 Ies. 37, 27. pro: Imbelles, imbecilles sive infirmi effecti sunt.
70. Nunquid manus Domini abbreviata est? Num. 11,23. Id est: Nunquid Do- mini potentia est immunita? sic Esa. 50,2 & 59,1.
71. Abbreviari spiritu, Iob 21,4 Mich. 2,7 est, præ angustia animum desponde- re: & minorem contemptiorēque fieri.
72. ABIRE.
73. Abire in via vel per viam, Gen. 32,1 & 1 Sem. 24,8. est: Coepit iter pergere.
74. Abire in terram, Gen. 36, 6. pro: Ad re- gionem aliam longius concedere.
75. Et dixit: Abi, aliajs vade Daniel, Dan. 12, 9. Quasi dicat: Sufficiat hoc tibi, ne ultra inquiras.
76. Vocauerunt eos, sic abicerunt à facie eorum. Ose. 11,2. pro: Vt illi vocabant, ita illi terga illis obuercebant.
77. Abire aqua. vide Eo is.
78. Panem abire de vatis. 1 Sem. 9, 7. pro, cibum deficere.
79. Abire in consilijs. Ierem. 7,24. pro: Per- tinaciter sua sequi confilia.
80. Abire per viam cordis. Ies. 57, 17. est: quicquid cordigratum est, facere.
81. Abire post diutinem cordis. Ier. 9,14. id est: obstinatè libidini cordis obsequi.
82. Abire post vanitatem & idola. vide Eo, & ambulo.
83. Abire cundo, 2 Sem. 3,24. pro: securum nihilque sibi metucentem redire.
84. ABIECTUS.
85. Eſſe ut abies virens Oſe. 14, 9. est: ut al- tus & sublimis imperium habere, & potestati non subiacere.
86. Ludere in omnibus lignis Abietum 2 Sem. 6,5. pro: Omnibus instrumen- tis musicis, quæ fieri solebant ex li- gnis abiegnis.
87. Abietes tremere, Nach. 2,4. per transla- tionem significat, principes contre- miscete, vel hastas abiegnas esse ve- nentas.
88. ABLECTARE.
89. Silere facere animam sicut ablactatum
90. Pfal. 131,2. Id est: Compescere, quietumque animum reddere, omnia ex- spectando à Deo, perinde ac à matre sua nuper ablactatus puer expectat, quem ex se nihil possit.
91. A B O M I N A R I .
92. Non abominabitur anima mea vos, Le- uit. 26, 11. id est: Non dedignabor a- pud vos habitar.
93. Abominando abominatus est populum suum Israel Dauid, 1 Sem. 27,12. pro: Omnino sorduit illi gens Israælitica.
94. Abominatione Egyptiorum, omnis pa- stor pecudum, Gen. 46, 34. id est: Egypti omnem pastorem ouiu de- testantur. Sic Lexit. 11,10. Abomina- tio erunt vobis, mox scipsum expo- nens, dicit, de carne eorum non co- medetis.
95. Abominatione Domini est. Deut. 7,25 & 17, 1. pro: Dominus detestatur & abominatur illud, & sic de alijs. vt, Septem sunt abominationes anima- cius. Prou. 6, 16. pro, Septem abo- minatur ipse.
96. Abominationem Domini quam habet odio, dijs facere. Deut. 12,31. pro: Id quod maximè detestatur Dominus, Dijs ferniendo perpetrare.
97. Abominationes facere valde, 1 Reg. 21, 26. est: Facta scelerata & valde abo- minanda patrare.
98. Projicere super aliquem abominationes. vt Nach. 3, 6. Est turpem & fec- dum illum reddere.
99. Abominatione Ammonitarum 1 Reg. 11, 5. id est: Idola, & sic de multis alijs. Terram ponere in abominationem, Jer. 2, 7. est: In eaidola colere.
100. Faccere iuxta abominationes Gentium, 2 Reg. 21,1. est: Non aliter quam gen- tes abominanda facere, sive ritu Gen- tium idola colere.
101. ABSCONDI.
102. Abscondi ab utili pecus, Hab. 3, 17. & Abscondi virum à throno 1 Reg. 9, 5. pro, Auferri, & è medio tolli.
103. ABSINTHIVM.
104. Comedere facere absinthium, & ciba- re absinthio, Ier. 9,15 & 23,15. pro, Af- filigere.
105. ABSCONDERE.
106. Abscondere à consilio malignorum, Pfal. 64,3. & à flagello lingue Iob. 5, 21. pro: Protegere & tutum reddere.
107. Abscondi eos in abscondito facie tua, Pfal. 31, 21. pro: Statuis illos ante faciem tuam, vbi sunt tanquam in abdito, & latibulo tutissimo. & sic, Abscondi in abscondito tabernacu- li sui, Pfal. 27, 5. & alia cimnodii. Abscondi virum à socio suo Gen. 31,49. pro: Discedere alterum ab altero.
108. Verbum sive rem abscondi ab aliquo.
109. 1 Reg. 10,3. 2 Sem. 18,13. & quæ sunt cimnodii. pro, Rem eum latere. & 2 Sem. 14,18. est: eum celare.
110. Nunquid abscondet à Domino quid- quam? Gen. 18,11. pro, Latebit ali- quid Dominum, vel erit difficile?
111. Abscondere sicut a boue aut agno errante, A 3 Deut.

Deut. 22,1.est, Simulare se illum non videre:
Bonum abscondere, Psal. 31,20. pro, Seponere, recondere.
Cor abscondere ab intelligentia, Job 17, 4. pro, Communis sensu priuare.
Abscondere se à facie Dei, Gen. 4, 14. est, Coram eo non apparet.
Abscondere dolorem ab oculis, Job 3, 10. id est, Efficere ut non videant molestias.
Abscondere oculos suos à viro dâte de semine suo Molech. Levit. 20,4. est, Conniverre & cum occidi non curare.
Ne abscondas à me præcepta tua, Psal. 119,19. id est, Ne permittas ut ego defluat doctrina legis tua.
Abscondita est via mea à Domino, Ies. 40, 27. pro, Latet Deum quid agam, mores meos & consuetudines ignorat.
Viro cuius via abscondita est, Job 3, 23. id est, Qui nescit qua via incedere debeat propter afflictiones.
Habitare in abscondito Altissimi, Psal. 91,1. id est, Sub presidio Dei manere.
Abscondito tuo implebit ventrum eorum, Psal. 17,14. pro, Opibus quæ à te proficiuntur, & in thefâro tuo sunt reconditæ, explebis desiderium eorum.
Abscondere in abdito suo iniquitatem suam, Job 31,33. pro, Apud sc.
In absconditis impetrare sagitis, Psal. 64, 5. pro, Occulte & ex infidis iaculari.
Consiliati sunt super absconditos tuos, Psal. 83, 4. id est, Aduersus hos quos protegis, vel qui à te deferti videntur, quum tamen eos protegas, machinati sunt.
Sit super vos absconsio, s. illorum deorum, Deut. 32, 38. id est, Vos protegant.
Et ibi absconsio fortitudinis eius, s. reuelata est, Habach. 3,4. id est, Fortitudo Domini qua ante te feta fuerat, e loci detecta est.

A B S Q Y E.
Absque iniuste in manibus meis, 1 Par. 12,17. pro, Quin nullam iniustitiam admiserim.
Sic, absque prævaricatione mea, & absque peccato meo, Psal. 59,4.5.

A B S T E R G O.
Abstergam Ierusalem sicut abstergit quispiam scutellam, 2 Reg. 21,1; pro, Repurgabo ciuibus suis.

A B S I T.
Absit, non morieris, 1 Sem. 20, 2. pro, Prohibeatur à te, sic Ios. 22, 29. Absit nobis à nobis.
Absit mihi à Domino, 1 Sem. 26, 17 & ibid. 24, 7 & 1 Reg. 21, 3 & eiusmodi multa: pro, Auertat Dominus, prohibeat, ne permittatur.

A B V N D A N T I A.
Abundantia otii fuit ei, Ezech. 16,49. id est, In prosperitate rerum omnium, secura, & omnis curæ expers vixit.

A B Y S S I S.
Et tenebra (erant) in superficie abyssi, Gen. 1,2. id est, Tegebant immensam aquatum profunditatem.

A C E V R E.
Acuere oculos contra aliquem, Job 16, 9. est, Terribilibus oculis eū intueri.
Acutiores lupis vespertinis, Habach. 1,8 id est, rapaciores.

A D.
Ecce ego ad cœrulea vestra, Ezech. 13, 20. pro, En ego dē puluillis vestris hoc vobis prædicto.
Ad lites & cōtentioneum ieunare, Ies. 58,4. id est, Maius otium vacandi litibus quærere.
Ad sonitum fistularum voraginem vocare, Psal. 42,8. est, Voraginem eundem strepitum edere, quem emittunt fistulae.
Præcepit præcepta Dominus Mosch ad filios Israhel, Levit. ultimo versu ultimo. pro, Ut exponeret illa filiis Israhel.

A D A M A S.
Non laudet se accinctus sicut discinctus, 1 Reg. 20,11. id est, Is qui iam primum enfem accinxit, initurus prælum ne glorietur perinde atque is qui adepta victoria soluit zonam in qua est enlis. q. d. ne canat triumphum ante victoriam.
Congregare se ab omni accincto cingulo, 2 Reg. 3,21. pro, Ab ea atate in qua primum gestare solent ensem.
Exultatione colles accinxerunt se, Psal. 61,13. pro, Superestuti sunt latissimis viribusq; herbis.
Accinxisti me latitia, Psal. 30,12. Vide Saccus.
Accingere fortitudine, Psal. 18,33. Prou. 31,17. Fortem & robustum reddere, & fortitudine accingi, Psal. 65,7 fortē esse.
Debiles accincti sunt robore 1 Sem. 2, 4 pro, Viribus superiores facti sunt.

A C C I P E R E.
Accipere aliquam, 1 Par. 2, 19, 21. i. ducre eam in vxorem.

A C C U M B E R E.
Accumbere, dormire, euigilare, Psal. 3, 6. pro, Domino protegenti summa tranquillitate & securitate frui.
Semitam meam & accubitum meum ventilasti, Psal. 139,3. id est, Iter quo gradior, & locum in quo recumbo exprolata, palamq; fecisti.
Nec rapias accubitum iusti, Prou. 24, 15. pro, Cubile eius, locum in quo sollet habitate.

A C E R V S.
Congregare, sicut aceruum, aquas maris, Psal. 33,7. pro, Aquas in unum conglobare & condensare.
Posuerunt Ierusalaim in aceruos, Psal. 79,1. id est, Redegerunt eam in aceruos ruinarum.
In maxilla, asini aceruum aceruorum percussi, Iud. 15,16. id est, Homines occisos aceruum proieci.
Ingrédieris in senectute in sepulchrum sicut ascendit aceruu in aream in tempore suo, Job 5, 26. q.d. Non morieris ante mortem naturalē, sed senex.

A C E T V M.
Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger mittentibus illum, Prou. 10,26. q. d. Non secus ac acetum & fumus officiunt, illud quidem dentibus, hic verò oculis: ita piger pigritia sua ijs qui mitunt illum, est detimento.

A C I E S.
Instructores acies 1 Par. 12, 38. pro, In acie stræta pugnantes.

do 1 Reg. 11, 2. est, Se totum, eis seruendo, manipicare.
Lepra Nahamā adhæredit tibi 2 Reg. 9, 27. id est, Lepra incurabilis, qualis fuit Nahamā, laborabis.
Adhærente Bahal-peor: Psal. 106, 28. pro, Iugiter cius cultu addictum est.
A D H V C.
Quoniam adhuc visio in dies, Dan. 10, 14. pro, Quia hæc visio adhuc pertinet ad dies (illos). vel, Nondum defuerunt visiones de ijs quæ tunc euentura sunt.
Adhuc tres dies, & reuertimini ad me 2 Paral. 10,5. pro, Transactis tribus diebus adscite.
Adhuc remanent sexaginta quinq; anni, frangetur Ephraim: Ies. 7,8. id est, Sexagesimo quinto claps. Et sic de aliis.
Adhuc modicum, & lapidabunt me: Exod. 17, 4. id est, Si res paulo magis processerit, vel post breve tempus. sic Osca 1,4. & alibi.
Adhuc est quis tibi hinc? Gen. 19,12. pro, Habet in hac ciuitate præterea aliquot tuos?
A D I C I O.
Non adjicet ut veniat per te vlt̄a circumcisus, Ies. 52,1. pro, Non veniet in te posthac.
A D I M P L E O.
Non adimplevit ut iret post Dominum, sicut David, &c. 1 Reg. 11,6. id est, Nō permanit in vero Dei cultu cuius studiosus David fuerat.
A D I V R O.
Adiurando adiurare 1 Sem. 14,28. pro, Serjō adiurare.
Det Dominus te in maledictionem & in adiurationem, Num. 5, 21. id est, Te reddat execrandam.
A D I V T O R I V M.
Postu adiutorium super potētem, Psal. 89, 20. pro, Constitui Dauidem fortē, ut auxilium ferat populo meo.
A D O L E O.
Adolere de fermento confessionem, Hamos. 4,5. id est, incendere incensum gratiarum actionis seu confessionis, in oblatione in qua offertur panis fermentatus.
Faciebant malū in oculis meis ab adolescentia sua, Ierem. 32,30. id est, Tempore quo fuerunt in deserto.
Sustinere opprobrium adolescentiæ, Ierem. 31,19. pro, Penas sclerum in adolescentiæ administrorum, lucre.
Vxor adolescentiæ alicuius, Malach. 2, 14, 15. ea est quam quis adolescentes in vxorem duxit.
Quæ relinquit ducet adolescentiæ suæ, Prou. 2,17. id est, maritum.
Plange super maritū adolescentiæ tuæ, Iocel. 1,8. id est, qui te adolescentulam duxit.

A D H A E R E O.
Non adhærente manui quidquā de anathemate, Deut. 13,17. pro, non reseruare apud fe quicquam.
Animam pulueri adhærente, Psal. 119,25. id est, non parum abesse quin ad sepulchrum deferatur.
Animam adhærente alicui, Gen. 34, 3. Psal. 63,9. est, Eum vehementer admarare.
Adhærente mulieribus alienigenis am-

que mihi soli competit, absolute vendere.
A D V E R S V S.
Esse aduersus aliquem vndique in die mali, Ierem. 51,2. est, Eum inuadere & oppugnare.
A D F I C I O.
Edificare costam in mulierem, Gen. 2, 22. pro, Ex costa mulierem creare.
Adhuc edificabo te, & edificaberis, virgo Israhel, Ierem. 31,2. pro, Restituam te in pristinum statum ex captiuitate.
Defruere & non edificare, Psal. 28,5. est, Sine spe futuræ restauracionis perdere.
Si conuersus fueris ad Omnipotentem, edificaberis, Iob 22, 23. id est, Quam habuisti facultatē rursum assequeris.
Edificabuntur in medio populi mei, Ierem. 12,16. pro, Feliciter agent cum populo meo.
Edificari sunt facientes impietatem, Malach. 3,15. id est, In summa prosperitate vixerunt. Improborum verba.
Edificare domum firmam 1 Reg. 11,8. pro, Longo tempore permanisram familiam.
Edificare domum fratribus, Deut. 25, 9. est, Liberos, qui nomine fratribus dicuntur, procreare.
In seculum misericordiam edificari, Psal. 89,3. pro, Instar edificij summa arte construendi, durare.
A G R O T O.
Agrotare fecit, Ies. 53,10. pro, Crucifixus afficit.
Agrotantibus ipsis, Psal. 35,13. pro, Aliquod incōmodum vel tristitiam perferuntibus.
Propterea non agrotasti, Ies. 57, 10. pro, Ideo via illa minimè tibi fuit molesta.
Mortibus agrotantium mori, Ier. 16,4. id est, Morte confectorum fame.
A N E A.
An caro mea ænea? Iob. 6,12. q. d. an æneus sum ego, ut tata perficeret quæ?
A N I G M A.
Aperire cum cithara ænigma, Psal. 49, 5. est, Cithara qua cantica decantantur, canere res arduas.
Ænigmatice loqui ænigma, Iud. 14,12. Ezech. 17,2. pro, Ænigma proponere.
A Q V V S.
Non est aqua via Domini, Ezech. 18, 25. 29 & 33,16. pro, Non præbet se æquum Dominus.
Æquitas non potuit ingredi, Ies. 59,14. s. Congregationem nostrarum.
Oculi tui videant æquitates, Psal. 17,2. pro, Declara & pronuncia quæ recta sunt.
A S.
Terra sicut as, Levit. 26,19. que nullum producit fructum: & ærei cali, Deut. 28,13. qui rorem non demittunt.
A S T A S.
Peregrini & aduenæ vos estis apud me, Levit. 25,23. declaratur ex præcedentibus. Dixit enim: Terra non vendetur absolute, quia mea est, & vos aduenæ. q. d. haudquam ius vobis est, apud me reputatis ut aduenæ terram

H E B R A I C E L I N G V A E
8
sum, 1 Reg. 23,35. pro, Imponere terra tributum.
A E S T V S:
Sicut astus in loco sicco, sonitum alienorum humiliabis: sicut astus in umbra nubis, propago fortium humiliabitur, Ies. 25,5. id est, alienos tumultuantes compescet, velut astus frangit transtentum, qui quod configit, in loco torrido & aranti non videt, & vti calor accessione nubis remittitur, sic ferocia superborum domabitur misericordia.

A F F E R O:
Afferre Domino gloriam & fortitudinem, Psal. 29,1.est, Laudem gloriae eius tribuere, cumque fortissimum confiteri.

A F F L I C T I O:
Septem diebus comedes cum eo infernentata, panem afflictionis, Deut. 16,3. q. d. monumenta afflictionis quam pertulisti in Egypto, & anxiæ noctis in qua egredi cœlis ex ea.

A F F L I G E R:
Affligit animas vestras, Leuit. 16,29 & 23,27.pro, Ieiunabitis.

O M N E I U R A M E N T U M
Omne iuramentum ligaminis ut affligat animam, Num. 30,14.pro, Omne promissum quo se, ad affligendam scipsum, iuramento constrinxit.

A F F L I G E T E
Affligeas eas, Iud. 19,24. & concubinam meam afflixerit cap. 20,5. pro, Constatrate eas, compreßerunt eam.

A F F L V E N T I A:
Affluentiam matrum sugere, Deut. 33,19.pro, Mercibus marinis abundare.

A G E R:
In agro Moab, Gen. 36,35.pro, In regione Moabitarum.

A G G R A V O:
Succidite ligna & effundite iuxta Ierusalaim aggerem, Ierem. 6,6. id est, Ex multa lignorum materia magno aggere conſtructo muros eius superate.

A G G R A U A R E
Aggrauare cor, 1 Sem. 6,6. est, Peruicacem & obſtinatum effe.

A G G R A U A R E I U G U M
Aggrauare iugum, 1 Reg. 12,4,10,14. pro, Grauiſſimum iugum imponere.

D I C ac nocte aggrauabitur super me percussio tua, Psal. 32,4. pro, Ingrauat, indureſcat.

A G G R A U T O R
Aggrauetur opus super viros, Exod. 5,9. pro, Obruantur laboribus.

A G G R A U A T U M est prælium contra Saul, 1 Sem. 31,3. pro, Onus prælii verbum est in Saulem.

A G N O S C O:
Agnoscere faciem in iudicio, Deut. 1,17. est, Delectum personarum habere, ex vultu iudicare.

A H A H.

Ahab diei, Joel. 1,14. pro, Heu dies in A L A. (felix).

In penetralibus cubilis tui ne vilipendas diuitem, quia auis calorum ire faciet vocem, & habens alas annunciat verbum, Eccl. 10,20. id est, Quoniam fama malum quo noꝝ velocius vultum, celeriter inſtar auis volantis sermones tuos deferet.

Non fuit qui moueret alam, & aperiret

os & garris, Ies. 10,14. pro, Qui vel conatur tantum prohibere, & vobis contradiceret.

I N V I S I B I L I T A T E
Visibilo super gloriam altitudinis oculorum eius, Ies. 10,12. id est, Puniam illum propter fastum & supercilium. Propter eam in altitudinem reuertere, Psal. 7,8. pro, Sub protectione tua me recipere, & sic de ceteris.

E L E U A V O
Elevauo vos super alas aquilarum, Exod. 19,4. pro, Tuli vos in humeris meis, vt aquila portat pullos suos in aliis.

A L A S O L I S: Malach. 4,2. pro, Radix.

O terra vmbra alarum, Ies. 18,1. id est, O terra classum velis opaca.

A L B E S C O.

Si fuerint peccata vestra tamquam coccinum, veluti nix, albescent, Ies. 1,18. id est, Si pœnitentia dueli resupinet, quamvis magis quam coccinum peccata in vobis appearant, & inhaerent, nihilominus gratiam consecutu, niue eritis cadiiores, id est, mudi. Non tunc facies Iahacob albescent, Ies. 29,22. id est, Cum hoc acciderit, timore non expallescet, alij pudore.

A L I E N O:

Alienare se retrosum, Ies. 1,4. id est, Retrocēdere.

A L I E N U M se ostendere alicui, Gen. 42,7. est, Aliam præ se ferre per sonam.

A F F I C T U M facere suffitatum alienum, Exod. 30,9. pro, Aliud quam iusserit Dominus offere.

Sicut euersio alienorum, Ies. 1,7. pro, Quæ sit ab alijs.

A L I E N A T U R
Alienare locum, Ier. 19,4. est, Prophanare illum.

A L I E N I G E N A:

Omnis filius alienigena non comedet ex eo, Exod. 12,44. id est, Extraneus, alienus à Iudaica religione.

A L L E V I O:

Alleuare manum ab aliquo, 1 Sem. 6,5. est, Defistere illum affligere, aut faltem leuius.

Ad alleuiandum aliquem ferre cum eo, Exod. 18,22. est, Partem onoris illius in se recipere.

A L L I G O:

Ipse dolere facit, & alligabit, Iob 5,18. pro, Medebitur: q. d. falcijs more chirurgi vulnus obligabit. & sic de multis alijs locis.

Alligare principes secundum animam suam, Psal. 105,22. id est, Ad animi sui votum & sententiam tenere eos deuinctos & subditos.

A L T A R E.

Replebunt se tamquam anguli altaris, Zach. 9,15. id est, Tanquam anguli altaris ad quos victimarum sanguis effunditur, inimicorum suorum sanguine replebuntur.

A L T V S:

Domus ista quæ est altissima, 1 Reg. 9,8. pro, In summo honore.

A L A. (felix).

Super altitudinem agri, Iud. 5,18. in capo eminente, id est, Aperito marte. In altitudine sunt iudicia tua cora eo, Psal. 10,5. id est, Longius à te remota tua iudicia putat esse, quam vt de co sumas supplicium.

Soliū gloriae, altitudo à principio, Iere. 17,12. pro, Solium Dei glorioſi fuit ab æterno.

Non fuit qui moueret alam, & aperiret

nere coram regre quem constitucio. Et ambulauit Chanoch cum Deo, Genes. 5,22. pro, Adhæsit & assuefecit se cultui Dei.

Vidi cunctos viuentes ambulantes sub sole cum puero secundo qui stabit pro eo, Eccl. 4,15. pro, Fuentes filio regis succelusso patri.

Si ambulauit cum mendacio, Iob 31,5. id est, Si vanitatem fecerat sum.

B E A T U S vir qui non ambulauit in consilium impiorum, Psal. 1,1. pro, Qui non adfuit consilio corum, vel est illud fecutus, sic extera similia.

Domine in lumine tuo ambulabunt, Psal. 89,16. id est, Bonitatem, gratiam & virtutem tuam sentient.

Neque ambulauit in magnis neq; in mirabilibus supra me, Psal. 131,1. pro, Neque res arduas aggressus sum, nec tentauit aliquid quod esset supra vires meas.

Quia omnes populi ambulabunt vnuſquisque in nomine Dei sui, & nos ambulabimus in nomine Domini Deinostri, Mich. 4,5. pro, Colet idola sua, sed nos Dominum Deum coleamus.

Ambulare in perueritate oris, Prou. 6,12. pro, Mentiri, & mendacio affuetum esse.

Ambulare in statutis gentis alicuius, Leuit. 20,23. pro, Viuere iuxta mores illius.

Ambula in vijs cordis tui, Eccl. 11,9. pro, Fac quicquid animo tuo libeficit.

Ambulauit per viam regū Israel, 2 Reg. 8,18. pro, Imitatus est vel sequitus mores & studia, & sic de multis alijs.

Qui ambulant post spiritum suum, Ezech. 13,3. id est, Qui sectantur suas cogitationes.

Ambulare & crescere, 1 Sem. 2,26. pro, Subinde magis ac magis crescere, vel promouere annis & bonitate, fama, bona crescere.

Iustitia ante eum ambulabit, Psal. 85,14. id est, Homines colent iustitiam ita vt Deo probentur.

A M E N.

Et dixit: Amen, 1 Reg. 1,36. pro, Ita fit, vel veritas s. fit, firmetur. & ita de alijs.

A M I C I O:

Amicire amicendo, Ies. 22,17. pro, Obruere confusione & opprobrio.

A M O R:

Cerua amorum, Prou. 5,19. id est, Amabilis.

Et corrupti se amore suo præ illa, Ezech. 23,11. id est, Insaniore amore capta est quam foror sua maior.

Ecce tempus tuum, tempus amorum, Ezech. 16,8. id est, Tempus aptum viro ac nuptijs, quando eras nubilis.

A N A T H E M A.

Et erit ciuitas anathema, ipsa & omnia quæ sunt in ea Domino, id est, Profrus disperduntur in gratiam Domini, Ies. 6,16. & sequenti versu, Ponatis causa Israel in anathema pro, Sitis causa perditionis caſtorum Israel.

Sicut ager anathematis, Leuit. 27,21.

Qui noꝝ accepit in vacuū animam suā, alias m̄cam, Psal. 2,4,4. id est, Qui non iurat per Deum, sive per nomen eius. Circundederit me aqua vñq; ad animā, Iona 2,6. vñq; ad separationē animę à corpore, q. d. periclitatus sum maximè de vita quā effem in aquis maris. Custodiote animam suam valde, Deut. 4,9. id est, Diligenter & sollicitè sibi proprieſcere.

Eſtendere animam suam coram Domino, 1 Sem. 15. pro, Quicquid est in animo deprovere.

Decipere animam suam, Num. 37,9. id est, Semetipsum.

Deficere facere animam suam à bono, Eccl. 4,8. pro, Scipsum bonis defraudare.

Nescire animam suam, Iob 9,21. pro, Munia anima sive.

Animam sibi vociferari, Ies. 15,4. pro, Apud se.

Accipere omnes animas domus sive, Gen. 36,6. id est, Omnes personas sive familia, & sic de alijs.

Ipsi institores tui in animabus hominis, Ezech. 27,13. id est, Exposuerunt mandcipia venalia.

Ligare ligamen, vel ligamine animam, vel super animam tuam, Num. 30,3,4,11,12. id est, Obligare se.

Conculcabit anima mea robustum, Iud. 5,21. id est, Conculcabo.

Comedere animam, Ezech. 22,25. pro, Homines perdere.

Non relinques animam meam in sepulchro, Psal. 16,10. id est, Corpus meum.

Errare facere animam, Ier. 42,20. pro, Aliquem in errorem inducere.

Et animas quas fecerant in Charan, Genes. 12,5. id est, Seruos emptios, vel potius vestiiculos.

Facere malum ad animam suam, Jerem. 44,7. id est, In sui perniciem.

Morietur in adolescentia anima eorum, Iob 36,14. pro, Adhuc adolescentes morientur.

Animæ cūm obtulerit, Leuit. 2,1. pro, Quam quispiā. & ita de multis alijs.

Ne obsecro peteamus propter animam viri istius, Iona 1,14. id est, Quod cū submergamus.

Petere cibum animam sive, Psal. 78,18. pro, Cupiditati sive.

Dare alicui animam eius in spolium, Ierem. 45,5. id est, Dare ei vitam incolument quam est ei tam grata, quā militibus spolia.

Firmare super animam suam, & super semen suum, Esther 9,31. id est, Pro se & pro posteris polliceri.

Non est qui querat animā meam, Psal. 142,5. pro, Qui satagat eripere me.

Non accipiet Deus animam, 2 Sem. 14,14. pro, Non suscipiet faciem alicuius, vt non moriatur.

Ferrum ingressum est animam eius, Psal. 105,18. Corpus eius vincitum est catenis.

Vtinam effet anima vestra loco animæ meæ, Iob 16,4. pro, Vtinam, qualia patior, patremini.

Qui abiuerunt cōtra animas suas, 2 Sem. 23,17.

23, 17. pro, Cum periculo vita sua. & ita 1 Par. 11, 19.
Beneficere animam suam in vita, Psal. 49, 19. est. Quemdiu quis vivit, animam suam beatam prædicare, vel diutius frui, vel ut alij, sibi blandiri.
Propter animam circundederunt me, Psal. 17, 9. pro, Ut me vita spoliarent. Erue te in anima tua, Gen. 19, 17. pro, Consule vitam, & salutem tuam.
Fugere pro anima sua, 2 Reg. 7, 7. pro, Salutem suam consuleret.
Animam etiæculari in medio sedis fundax, 1 Sem. 25, 29. id est, Cœlestissima morte perire.
Anima mea in manu mea semper, Psal. 119, 109. pro, In discrimine vita semper verior.
Capere laqueum animam suam, Prou. 22, 25. pro, Malum sibi accire.
Anima domini mei erit colligata in fasciculo vita cū Domino Deo tuo, 1 Sem. 25, 29. pro, Dominus meus diutissimè viuet colendo Dominum Deum.
Qui verò percussit animam animalis, restituet eam, animam pro anima, Leuit. 24, 17. pro, Quicunque occiderit animal, reddet aliud eiusdem speciei.
Percutete aliquem in anima, Gen. 37, 21. est, Eum occidere, plaga lethali vulnerare.
Ponere animam suam in manu sua, Iudic. 12, 3. id est, Vitam exponere periculis.
Erit anima tua pro anima ipsius, 1 Reg. 20, 42. pro, Morieris tu loco eius cui moriendum erat.
Projicere animam suam, Iud. 18, 17. est, Eam periculis obijcere.
Quærere animam alicuius, 1 Sem. 10, 1. pro, Eum interficere velle.
Stare pro anima sua, Esther 8, 11. pro, Vivunt suam tueri.
Vivificare animam, Gen. 19, 19. pro, Conservare in vita.
Anima Jonathan ligata est cum anima David, & dilexit eum Jonathan, sicut animam suam, 1 Sem. 18, 1. id est, Amore eum vñicè amplexus est.
Si eft cum anima vñfra, Gen. 23, 7. pro, Si vobis placet.
Diligere Dominum in tota anima, Deut. 7, 1. pro, Toto affectu.
Dilatara sicur infernum animam suam, Chabb. 2, 5. id est, Inhiare & teneri inexplibili defideri, quale est inferni qui nunquam expletur.
Dimittere aliquem animam suam, Deut. 21, 14. Liberari eum abire, permittere.
Ad terram eleuare animam redeundi causa Ierem. 22, 27. pro, Sperare ad eam reuerti, vel in spem erigi.
Euge animam nostram, Psal. 35, 25. q. d. Vah, pro voto successit.
Anima non implebitur, Eccles. 6, 7. pro, Cupiditas habendi nō potest satiari.
Vos noſtis animam peregrini, Exod. 23, 9. pro, Quales sint peregrinorum effectus.
Dimittere aliquem liberum in animam suam, Ierem. 34, 16. pro, Arbitrio suo.

Ne forte recedat anima mea à te, Iere. 6, 8. pro, Ne cogar desinere te amare. Emittere è castris omnem immundum super animam, Num. 5, 2. pro, Pollutum cœdare.
Animam hominis accipere pro pignore, Deut. 24, 6. id est, Viçtum hominis, siue id unde sibi querit viçtum. Computruit in ira anima mea, Psal. 31, 10. id est, Vis illa anima quæ appetit cibum.
Humiliauit se ad puluerem anima nostra, Psal. 44, 26. pro, Corpus nostrum, vel ut alij, Vis vitalis.
A N N O N .
An non precepi pueris? Ruth 2, 9. pro, Certissime precepi. Interrogatiuē pronuntiant Hebrei quod maximè affirmare volunt.
A N N V L V S .
Viuo ego, dixit Dominus: Quia si esset Choniah filius Iochachim regis Iudeah annulus in manu dextera mea; quia inde euellam te, Iere. 2, 24. id est, Etiam si Choniah eiusdem conditionis esset cuius annulus qui nunquam de manu dextera amouetur, ego tamen me inde illum euulsum iuro.
A N N V N T I O .
Forritudinem operum suorum annuntiat populo suo, Psal. 111. pro, Potentem suam virtutem patefecit.
A N N V S .
In fine annorum coniungentur, Dan. 11, 6. id est, post aliquot annos.
Tanquam mercenarius anni in anno erit secum, Leuit. 25, 53. pro, Tanquam annus mercenarius.
A fine anni ad annum tondere, 2 Sem. 14, 26. pro, Quotannis.
Annū cum anno pauere, Iesa. 32, 10. id est, Non vno anno, sed multis.
Et fuit in reuersione anni, 2 Sem. 11, 1. id est, In sequente anno, aut reuolutu anno.
Per mensem in anno intererat vniuersus ex eis alere, 1 Reg. 4, 7. pro, Spacio vnius mēsis p singulos annos.
Addite annum super annum, & agnos iugulent, Iesa. 29, 1. id est, Non post multos annos.
Coronare annum bono, Psal. 65, 12. est, Illum omni affluentia bonorum vberem & ornatum reddere.
Multitudine annorum scire faciet sapiētiam, Iob 32, 7. pro, Etate prouecti sapienter loquentur.
Quia anni numerabiles venient, & per semitam vnde non reuertar ambulabo, Iob 16, 22. pro, intra paucos annos in oriar.
A N T E .
Et Sophach princeps exercitus Hadarhezer erat ante eos, 1 Par. 19, 17. pro, Dux erat eorum.
Egressi ante aliquem, 2 Par. 19, 2. est, In eius occursum procedere.
Semen eius in aquis multis, Num. 24, 7. pro, Magnum capiet incrementum, vt faciunt sēmina in locis humenibus.
Quæ habitat iuxta aquas multas, Iere. 51, 13. id est, Euphratem amnem celeberrimum.

A N T I Q V I .

Secundum dies antiquos, Ierem. 46, 26. pro, Ut olim, vel, ut antea.

Facere

Antiquus dierū sedid, Dan. 7, 9. p. Deus. Et forores tuæ, Sedom, & villæ eius revertentur ad antiquitatem suam, Ezech. 16, 55. id est, Ad priora sua, vt sint in eo statu quo erant prius. Torrens antiquitatum, Iud. 5, 21. id est, Qui in hoc à Deo ordinatus ab initio fuerat, & à longo tempore vt in eo perirent Chanæti.
A P E R I O .
Aperire in parabolâ os suum, Psal. 78, 2. est, Dicere parabolâ.
Aperire os suum ad Dominum, Iud. 11, 35, 36. pro, Voucre Domino.
A P P E N D O .
Vtinam appendendo appendenter ira mea, Iob 6, 2. pro, Exaëstissimè pondararetur.
A P P O N O .
Timor Domini apponet dies, Prou. 10, 27. id est, Quitimet Dominum, longo tempore vietur est.
A P P R E H E N D O .
Apprehendet apud vos tritura vinde-miam, Leuit. 26, 5. pro, Tempus tritura durabit usque ad vindemiam.
Si pauper fuerit & manus eius non apprehendens, Leuit. 14, 21. id est, Si nō habeat vnde possit sibi comparare, & ibid. 22. quos apprehendet manus eius, id est, quos habere poterit.
Apprehendere manum alicuius, Ies. 42, 6. est, Illum tueri, conservare, gubernare.
A P P R O P I N Q V I O .
Et appropinquauerit dies Iherel ut moreretur, & vocavit, Gen. 47, 29. id est, Paulo antequam moreretur vocavit.
Appropinquare facere, Exod. 29, 10. Num. 8, 9 & alibi. est, Admouere, adducere, offere.
Sacerdotes qui appropinquant Domino, Ezech. 42, 13. id est, Qui funguntur munere sacerdotali.
Appropinquauit prælium, 1 Reg. 20, 29. id est, Commisso est prælium.
Appropinquationem Dei volent, Esa. 58, 2. pro, Ut Deus sit illis propinquus, optare videbuntur.
A P R V D .
Furto ablatum erit apud me, Gen. 30, 31. pro, A me.
Non est opus apud te ut auxilieris cum multis ei, cui non est fortitudo, 2 Par. 14, 11. id est, Sine maximis copijs opem in firmo titum ferre potes.
A Q V I A .
Aquas appendere in mensura, Iob 28, 25. pro, Aquis mensuram suam statuere.
Inundare facere aquas super faciem alicuius, Deut. 11, 4. id est, illum submergere.
Aqua quæ non sunt fideles, Iere. 15, 18. id est, Quæ non continuo fluant, sed nonnunquam cursum intermittunt.
Semen eius in aquis multis, Num. 24, 7. pro, Magnum capiet incrementum, vt faciunt sēmina in locis humenibus.
Quæ habitat iuxta aquas multas, Iere. 51, 13. id est, Euphratem amnem celeberrimum.

Facere

Facere opus in aquis multis, Psal. 107, 23. id est, Negotiari in mari.
Transfiser super nos aqua superba, Psal. 124, 5. id est, Aqua tumida magno ut impetu inuidat & obruit, sic hostium violentus incursus nos totos deuastasset.
Ad eum qui tendendo tendit arcum suum, Ierem. 51, 3. id est, Ad sagittarium qui tytus arcu.
A R C A .
Vnde saluam te faciam? num de area, vel de torculari? 2 Reg. 6, 27. pro, Vnde potero tibi cibum & potum subministrare, cū frumentum & vinum desint?
Transire facere per aquam, Num. 31, 23. id est, Eluere.
Hortus cui non est aqua, Iesa. 1, 30. id est, Sterilis propter ariditatem.
Ecce aquæ ascendunt ab aquiloni, Iere. 47, 2. pro, Maximus exercitus, & sic de similibus.
In inundatione aquarum multarū, Psal. 32, 6. pro, In maximis ærumnis & calamitatibus. Item: Traxit me de aquis multis, 2 Sam. 22, 17. pro, Eripuit me à grauissimis periculis. Ita de reliquis.
Aqua calicis pleni exprimetur eis, Psal. 73, 10. id est, Haurient magnum dolorem & cruciatum ex pessimo illo successu in quo sibi placent, improbi.
Quis det ut caput meum sit aqua? Iere. 9, 1. pro, Vtinam caput vel cerebrum meum in lachrymas conuertatur.
Sicut aqua effusus sum, Psal. 22, 15. q. d. Propemodum caro mea versa est in aquam.
Inundabit sicut aqua, iudicium, Hamos 5, 24. id est, Ius crebrò dicetur.
A R A T O R .
Attinger arator messorem, Ham. 9, 13. vult dicere: Tanta erit frugum copia, vt in messe colligenda occupentur usque ad tempus arationis.
A R B O R .
Est enim ut homo, arbor agri, Deut. 20, 19. Sensus est: perinde facis arborem succidendo, ac si hominem ipsum occideres, quandoquidem arbores homini viuum suppeditant.
Quia pudore afficiemini ab arboribus quas concipiuitis, Iesa. 1, 29. Intelligit lucos sub quibus idola colebant, vel ligna vnde illa siebant.
A R C V S .
Armati arcu, 1 Par. 12, 2. id est, Sagittarij. Versi sunt ut arcus dolosus, Psal. 78, 57. pro, Sicut arcus non bene tensus reflectitur, sic populus fallax aliò quā ad Deum suum se reflectit.
Arcus & fortes conficti sunt, 1 Sam. 2, 4. q. d. Fortibus nihil profuit arcus. Extendi mihi Iudeah tanquam arcum, Zach. 9, 13. id est, Cogito me in rebus bellicis non secus atque arcu, vt ope-ra Judea.
Habitauit in forti loco arcus eius, Gen. 49, 24. pro, Arcus eius non fuit relatus in numerum annalium regis Davidis.
Implere manum suam arcu & percute-re, 2 Reg. 9, 24. est, Manu plena arcum tenendo, altera neruum adducere & sagittam projicere.
Adhaereat lingua mea palato meo, si nō ascendere fecero Ierusalaim in capite latitiae meæ, Psal. 137, 6. id est, Si non velut in cacumine summo latitiae præcipuum gaudium meum in recor-datione Ierusalaim posuero.
Nec ascendit super cor meum, Ierem. 19, 5. pro, Ne cogitauit quidem vnu-quam.
Tu ascendisti super vniuersas, Prou. 31, 19. id est, Omnes superasti.
Ascendere fecit rex Selomoh tributum ex omni Israël, 1 Reg. 5, 13. pro, Indixit tributum omni Israël.
Vestis diuersis speciebus contexta non ascendet super te, Leuit. 19, 19. pro, Non indueris ueste quæ contexta sit dubius.
Ascendit Saul de post Pelistim, 1 Sam. 14, 46. Retulit pedem à persequendis Philistais.
Ego ascendere faciam te, etiam ascendendo, Gen. 46, 4. pro, Reducam te.
Ascendere facietis osla mea hisc vobis-cum, Exod. 13, 19. pro, Asportabitis vel efferetis.
A S P E C T U S .
Aspectus plaga, Leuit. 13, 3. id est, Super-ficies, quod p̄ se fert speciem.
Pudore afficietur ab Aethiopia aspectu suo, Ies. 20, 5. id est, Frustrabuntur spe-sua quam conceperant de Aethiopi-bus à quibus sperabant auxilium.
Percussit virum Ægyptum, virum aspe-tus, 2 Sam. 23, 21. id est, Virum for-mofum sive spectabilem, in quem omnes coniiciebant oculos.
A S P I S .
Oua aspidis ruperunt, Iesa. 59, 5. pro, Noxiū sibi opus fecerunt.
A T T E N V O .
Cùm attenuatus fuerit frater tuus, Leuit. 25, 25. pro, Inciderit in pauper-atem.
A V D I O .
Vt quid audis verba hominis? 1 Sam. 24, 10. pro, Quare credis delatori?
Audiri de te dicere quod audias som-nium ad soluendū illud, Gen. 41, 15. id est, Quod vbi audieris somnium, interpretaris illud.
Vt audiat quod est bonum & malum, 2 Sam. 14, 17. id est, Vt pónat diftri-men inter causam iustam & iniustam.
Vide audiui vocem tuam, 1 Sam. 25, 35. pro, Acquieci petitioni tuae.
Dominus audiuit inter nos, Iud. 11, 10. pro, Huiusc rei testis est dominus.
Quæ futura sunt facite audire nos, Iesa. 41, 22. id est, Narrate nobis, & sic de ceteris id generis.
Quis credit auditui nostro? Iesa. 53, 1. pro, Rumori ac famæ quam sparsimus de Christo.
Auditus super auditum erit, Ezech. 7, 26. id est, Crebri rumores spargentur.
Omnes audientes auditionem tuā plau-serunt, Nach. 3, 19. id est, Quicunque rumorem de tua ruina acceperunt, letati sunt.
A V G E O .
Augete mihi valde dotem, Gen. 34, 12. pro, Perite à me ingentem dotem.
A V G V R O R .
Viri augurati sunt, 1 Reg. 20, 33. pro, More augurū diligenter obseruarunt.
A V I S .

HEBRAICÆ LINCVÆ

A V I S.

Sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercitum Ierusalaim, Ies. 31, 5.
id est, Summa celeritate Dominus Ierusalem erit præsidio.

A V R I S.

Ad auditum auris audiui te, Iob 42, 5.
pro, Accepi de te, ac tuis operibus.

Ad auditum auris congregabunt se mihi, Psal. 18, 45. pro, Ad solam famam nominis mei.

Aures suas agrauauerunt ne audirent, Zach. 7, 11. pro, Simulauerunt surditatem.

Aures fodisti mihi, Psal. 40, 7. id est, Aures excavatas dedisti mihi ut apertiū audirem.

In auribus meis sunt: dicit Dominus exercitum, Ies. 5, 9. pro, Audio quæ etiam clam dicitis.

Inclinabo ad patabolam aurem meam, Psal. 49, 5. pro, Ego hic differam de rebus magnis, quibus ipse etiam aures prebebo.

Legit in auribus populi, Exod. 24, 7. pro, Audiente populo, & sic de similibus.

Qui obthurat aurem suā ne audiat sanguinem, Ies. 33, 15. id est, Qui non vult audire eos qui loquuntur de partanda cæde.

Reuelabo aurem tuam, Ruth 4, 4. id est, Admonembo te, indicabo.

A V R O R A.

In aurora succidendo succisus est rex Israel, Osee 10, 15. hoc est, Initio regni Osee filii Ela.

A V X I L I V M.

Cum viderem in porta auxilium meū, Iob 31, 21. id est, Quum in promptu homines præstō auxiliaturos mihi aspicerem.

B.

B A C V L Y S.

In baculo meo trāsiū lardeti hunc, Gen. 32, 10. id est, Solus & incomitatus cum solo scipione.

Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt, Psal. 23, 4. Virga & baculus pautoris curam & studium significant. q.d. Studium tuum erga me, solatio mihi est.

Dum confregero vobis baculum panis, Leuit. 26, 26. pro, Vbi panis auxilio vos priuauero, cui tanquam scipioni innitimi, & quo confortantur vites.

Contruit Dominus baculum impictū, Ies. 14, 5. id est, Impetum. In ore stulti est baculus superbię, Proverb. 14, 3. id est, Lingua loquens superba, vel, Ob verba superba quæ loquitur stultus cædatur magnis plagiis.

B A L T H E V S.

Dedit sanguines bellū in baltheo qui erat in lumbis suis, I Reg. 2, 5. pro, Ense quo facta fuit ea cædes in bello, accinxit se de industria.

B E A T I F I C O.

Et erunt beatificantes populum istum, errare facientes, Ies. 9, 16. pro, Qui beatum dicunt populum istum, seducunt eum.

B E N E D I C O.

Benedixerunt Domino, & populo eius

Israeli, 2 Par. 31, 8. pro, Gratias egunt Domino, & omnia felicia populo precati sunt.

Benedicere sacrificio, 1 Sam. 9, 13. id est, Hostię pacificę nomine gratias agere.

Misi Toli Ioram filiu suum ad regem David ut salutaret eū pacificè, & benedicret ei, 2 Sam. 8, 10. pro, Ut congratularet ei, vel, Ut congratulatus, ei offerret amplissima munera.

Benedixit Dominus Obed-Edom, & viuierſa domui eius, 2 Sam. 6, 11. id est, Eo tempore, ut omnia prosperè cedentem illis, effecit Dominus.

Aures fodisti mihi, Psal. 40, 7. id est, Aures excavatas dedisti mihi ut apertiū audirem.

In auribus meis sunt: dicit Dominus exercitum, Ies. 5, 9. pro, Audio quæ etiam clam dicitis.

Inclinabo ad patabolam aurem meam, Psal. 49, 5. pro, Ego hic differam de rebus magnis, quibus ipse etiam aures prebebo.

Legit in auribus populi, Exod. 24, 7. pro, Audiente populo, & sic de similibus.

Qui obthurat aurem suā ne audiat sanguinem, Ies. 33, 15. id est, Qui non vult audire eos qui loquuntur de partanda cæde.

Reuelabo aurem tuam, Ruth 4, 4. id est, Admonembo te, indicabo.

A V R O R A.

In aurora succidendo succisus est rex Israel, Osee 10, 15. hoc est, Initio regni Osee filii Ela.

A V X I L I V M.

Cum viderem in porta auxilium meū, Iob 31, 21. id est, Quum in promptu homines præstō auxiliaturos mihi aspicerem.

B.

B A C V L Y S.

In baculo meo trāsiū lardeti hunc, Gen. 32, 10. id est, Solus & incomitatus cum solo scipione.

Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt, Psal. 23, 4. Virga & baculus pautoris curam & studium significant. q.d. Studium tuum erga me, solatio mihi est.

Dum confregero vobis baculum panis, Leuit. 26, 26. pro, Vbi panis auxilio vos priuauero, cui tanquam scipioni innitimi, & quo confortantur vites.

Contruit Dominus baculum impictū, Ies. 14, 5. id est, Impetum. In ore stulti est baculus superbię, Proverb. 14, 3. id est, Lingua loquens superba, vel, Ob verba superba quæ loquitur stultus cædatur magnis plagiis.

B A L T H E V S.

Dedit sanguines bellū in baltheo qui erat in lumbis suis, I Reg. 2, 5. pro, Ense quo facta fuit ea cædes in bello, accinxit se de industria.

B E A T I F I C O.

Et erunt beatificantes populum istum, errare facientes, Ies. 9, 16. pro, Qui beatum dicunt populum istum, seducunt eum.

B E N E D I C O.

Benedixerunt Domino, & populo eius

Dominus Dauidi, 2 Par. 7, 10. id est, Propter beneficia quæ cōtulerat Dominius Dauidi.

Si fueris in bono populo huic, 2 Par. 10, 7. id est, Si comem populo te præstiteris.

Quia bonum est ei tecum, Deut. 15, 16. id est, Quoniam gratum illi est habitate tecum.

Vide bonum, Eccl. 2, 1. id est, Fruere bonis.

In die bono esto in bono, Eccl. 7, 15. pro, Tempore latro esto latus.

Mulier bona intellectu, 1 Sam. 25, 3. pro, Sapiens, prudens.

Omne bonum domini sui erat in manu eius, Gen. 24, 10. pro, Pretiosa & optima quæque.

B A C H I V M.

Vnusquisque carni brachij sui comedet, pro, Privabit opibus fratrem & proximum suum.

Non obtinebit fortitudinem brachij, Dan. 11, 6. id est, Non diu valebit autoritate.

Brachia inundatione inundabuntur à facie eius, Dan. 11, 22. id est, Magni exercitus vel potentes duces, opponent se illi, sed nihil proficiunt.

B V T Y R V M.

Quando lauabas vias meas butyro, Iob 29, 6. id est, Dum ingens copia bonorum erat mihi.

C.

Cadere feci depreciationm meam coram rege, Ierem. 38, 26. pro, Obnixè ptecatus sum regem.

Neque cadere fecit ex omnibus verbis eius in terram, 1 Sam. 3, 19. pro, Deus non permisit, ut nullum verbum Salomonis irritum esset.

C A E L V M.

Dare aliquid sicut dies cælorum super terram, Deut. 11, 21. id est, Quandiu cælum terra imminet, hoc est, perpetuò.

Exaudiā cælos, & ipsi exaudient terram, Osee 2, 21. id est, Tamquam id petat cælum, permittam vt fundat pluviā super terram, quæ etiam ab eo humore expedit.

Similitudinē omnis avis alata quæ volat in cælis, Deut. 4, 17. id est, Per aera.

C A L A M V S.

Disperde congregationem calami, Psal. 68, 31. id est, Gentem armatam longis fustibus instar arundinis, lancearios.

C A L C E A M E N T V M.

Dedit sanguines bellū in calceamento suo, I Reg. 2, 5. pro, Occidit eos in ipso loco, ita vt corrueant ad pedes eius.

C A L C A T I O.

Non dabo vobis de terra eorum usque ad calcationem plantæ pedis, Deut. 2, 5. pro, Ne tantillum quidem quantum planta pedis occupat.

C A L X I X.

Dabo calicem fororis tua in manu tua, Ezech. 23, 31. id est, Eodem supplicio afficiam te quo affeci fororem tuam.

Ecce ego pono Ierusalaim calicem cibritatis omnibus populis per circuatum,

tum, Zach. 12, 2. q. d. Malè perituri sunt qui fideles meos affligent.

C A L X.

Erunt populi vt incendia calcis, Esa. 33, 12. pro, Similes lapidibus qui vt ventrantur in calcem, excoquuntur in for-

C A N I S.

Quid est serius tuus canis, vt faciat rem magnam hanc? 2 Reg. 8, 13. pro, Non pluris faciendus quæcum canis.

C A N I T I E S.

Descendere faciet canitatem meam cu dolore ad sepulchrum, Gen. 42, 38. pro, Mori me cogitis.

C A N T I C V M.

Vt audire facerent instrumentis cantici Dei, 1 Par. 16, 42. id est, Concétem facerent instrumentis quibus canticā diuinā personabant.

C A P I O.

Nunc canticum eorum sum, Iob 30, 9. pro, De me nunc ridiculè cantitant.

Et nocte canticum eius mecum, Psal. 42, 9. pro, Noctu de illo canam carmina.

C A P T V.

Vt capiam domum Israel in corde suo, Ezech. 14, 5. id est, Ut reuelem cogitationes ipsorum.

Duxisti captiuam captiuitatē, Psal. 68, 19. id est, Captiuos hostes cepisti qui græfati fuerant in populum tuum.

C A P T V.

Condemnabis caput meum regi, Dan. 1, 10. id est, efficietis vt rex curet caput meum tollendum.

Ecce viam tuā in caput dedi, Ezech. 16, 43. id est, Puniri te pro ratione scelerum tuorum.

Ad omne caput via ædificasti excelsum tuum, Ezech. 16, 25. id est, In initio viarum, q. d. in omnibus triujs aut quadriujs & compritis.

Non erit Ægypto opus quod fecerit caput & cauda, Ies. 19, 15. pro, Neque magnates neque plebei agent quicquam quod sit illis vtile.

Et Iehosaphat in capite eorū, 2 Par. 20, 27. id est, Primas tenebat inter eos.

Puerilla puerilæ capitī viri, Iud. 5, 30. pro, Singulis viris dabuntur vna aut dua puellæ.

Eleuabit Pathoh caput tuum, Gen. 40, 13. id est, Meminerit tui & restituer te in priorem statu.

Egressus est vaſtor ē caſtris cum tribus capitibus, 1 Sam. 13, 17. id est, Tribus agminibus vel turris.

C A R B V N C V L V S.

Ecce ego colloco in carbunculo lapides tuos, Ies. 54, 11. pro, Faciam vt lapides fundamēti tui sint lapides carbunculi.

C A R O.

Consumetur caro eius à visu, Iob 33, 21. pro, Definet caro eius videri, id est, Reddetur macilentus.

Præter Deos quorum habitatū cū catene nō est, Dan. 2, 11. i. Cū hominibus.

Omnis caro rotarum & dorſa earū plena erant oculis, Ezech. 10, 12. q. d. totum corpus.

C A S T I G A T I O.

Castigatio pro pace nostra super eum, Ies. 53, 5. pro, Fuit castigatus vt habemus pacem.

I D I O T I S M I.

C A V S A.

Causa viduæ non ingreditur ad eos, Ies. 1, 23. pro, Non admittunt viduas ad ius persequendum.

C E R V A.

Ponens pedes meos sicut ceruarum, Psal. 18, 34. pro, Pedibus meis dat celeritatem ceruarum.

C E R V I X.

Ceruicem & non faciem ostendam eis, Ierem. 18, 17. i. Obuerunt illis dorsum & nō faciem quod minus eos liberem.

Manus tua erit in ceruice inimicorum tuorum, Gen. 49, 8. pro, Vertes iniicios in fugam, & expugnabis eos.

C E S S O.

C O N S O L O R.

Heu consolabor de hostibus meis, Esa. 1,24. pro, O gentem miseram: ego sum omnis terra est coram te, Gen. 13,9. pro, Licet tibi eam terrae partem eligere quam voles.

C O N S P E C T U S.

Non excidetur vir de Iona dab filio Rechab stans in conspectu meo, Ierem. 35, 19. pro, Postero Iona dab fons sum prosecuturus quādū vixerint, quos amamus, non simus à conspectu nostro abesse.

C O N S V E T U D O.

Desirat esse ipsi Sarah cōsuetudo ut mulierum, Gen. 18, 11. pro, Cestauerant menstrua Saræ.

C O N S V M M A T I O.

Videbo, an secundum clamorem eius qui venit ad me, fecerint consummationem, Gen. 18, 21. pro, Perficerint.

C O N T E S T O R.

Contestando contestatus est in nos vir dicendo, Gen. 43,3. pro, Denuntiauit nobis, adhibito iuramento.

C O N V E R T O.

Lex Domini perfecta conuertens animam, Psal. 19,8. pro, Restituens, id est, Hilariatem animo pariens.

C O R.

Dedit Deus Selomoh latitudinem cordis secundum arenam quæ est iuxta littus maris, 1 Reg. 4,29. pro, Mente multarum rerum capacem quemadmodum arena longè lateque occupat in litora maris.

Nam Leuiti erant recti corde ut sanctificarent se præsacerdotibus, 2 Par. 29, 34. pro, Erant sacerdotibus alacriores & preiores.

Nuquid est cor tuum rectum quemadmodum cor meum cum corde tuo? 2 Reg. 10,15. pro, Nunquid diligis me examino, sicut ego diligo te ex animo?

Ad disponendum in nō corde & corde, 1 Par. 12,33. pro, Non duplici corde, sed candido & puro.

Si pacifice venisti ad me, ut auxiliemini mihi, sit mihi super vos cor pariter, 1 Par. 12, 17. pro, Volo vobiscum esse eiusdem animi & voluntatis.

Et pro asinibus pereuntibus tibi terro ab hinc die ne ponas cor tuum, 1 Sam. 10, 20. pro, Ne sis sollicitus de asinis quas velut perditas requiris.

Et cogitauit cor meum in me, & increpauit optimates, Nechem. 5,7. pro, Captio apud memetipsum consilio contendit cum optimatibus.

Et furabatur Abſalom cor virorum Israel, 2 Sam. 15,6. pro, His dolis & artibus inibat gratiam à populo Israel.

Et dilexit puellæ, & locutus est ad cor puellæ, Gen. 35,3. pro, Locutus est ea grata & placentia.

Et percusit cot David cum, 2 Sam. 24, 10. i. Cōfestim ceperat ergo factum. Cor eius cum besijs positum est, Dan. 5,21. id est, Fecit Deus ut ille cuperet versari cum besijs: hoc est, Priuatus est mente, & intellectu.

Quis est hic, & qualis est hic qui repletuit cor suum ut faceret sic? Elther. 7,5. pro, Qui sibi plausit ut venderet vos?

C O R A M.

bebāt Israēlitas in honorem Domini. Custodia contra custodiam, Nchem. 12, 24. pro, Vicissim, siue per vices.

D.

Q uādo veniam & videbor coram Deo, Psal. 42,3. pro, In tēplo corā arca Dei. Thronus David sit stabilis coram Dño, 1 Reg. 2,45. pro, Fauente & aspirante Domino.

Beati serui tui, ij, qui stant corā te semper, 1 Reg. 10,8. pro, Qui adstant tibi, & aſidi sunt apud te, familiares, domestici.

Benedic tibi coram Domino antequam moriar, Gen. 27,7. Domino inspectante, vel, Ut omnia felicia impetreris tibi dāri à Deo.

C O R N V.

Omnisisti filij Heman videntis regis in verbis Dei ad exaltandum cornu, 1 Par. 25,5. id est, Ad exaltandum dignitatem & potentiam regiam.

C O R O N A.

Quoniam descendit corona gloriae vestre, Ierem. 13,18. pro, Magnificentia, regiaq; vestra dignitas.

C O R P V S.

Si cum corpore suo ingressus fuerit, cum corpore suo egredietur, Exod. 21,3. id est, Si solus sine vxore venerit in domum tuam, sine vxore exhibit.

C O R T I N A.

Mouerunt se cortinx terra Midiam, Chabach. 3,7. id est, Tabernacula quæ siebant ex pellibus.

C V M.

Quia cum Deo fecit die hac, 1 Sam. 14, 45. pro, Adiutus à Deo, vel frētus ope Dei, fecit hanc magnam salutem.

Non dormies cum pignore eius, Deut. 24, 12. pro, Non dormies quin prius reddideris pignus eius.

C V R R O.

Et currere fecerunt ad vniuersos filios populi, 2 Par. 35,13. id est, Perrexerunt cum celeritate.

Athiopia currere faciet manu suas Deo Psal. 68,32. pro, Celeriter & prompte offeret munera Deo, testando obedientiam suam.

C V R R V S.

Pater mi, pater mi, currus Israēl, & equites eius, 2 Reg. 2,12. id est, Qui plus iuhabat Israēl oratione, quādū curru falcati & equites.

C V S T O D I O.

Dominum dereliquerunt ut custodiret, Hof. 4, 10. pro, Deserunt custodire vias Domini.

C V S T O D I A.

Custodia filiorum Gherson in tabernaculo Ecclesiæ erit, Num. 3, 25. pro, Munus eorum erit custodire tabernaculum.

Seruasti custodiam præcepti Dñi Dei vestri, Iof. 3, pro, Præceptum Domini quod vobis erat obseruandum conservasti.

Ipsa nox est Dominus, custodia omnibus filiis Israēl in generationes suas, Exod. 12,42. pro, Nox in qua custodivit Dominus Israēlitas ne lādetentur à vaſtatore, vel, Nox quam obseruare de-

D E S V P E R.

Si negauit Deum desuper, Iob 31, 28. id est, Qui habitat in excelsis.

D.

Ne declines à lege ad dexteram & ad sinistram, Iof. 1,7. pro, Neque addendo neque detrahendo legi.

Quia Isab declinaverat post Adonijah, 1 Reg. 2,28. pro, Secutus fuerat partes Adonijah.

D E C O R.

Et egressus est à filia Syon omnis decor eius, Thren. 1,6. pro, Regnum à Ierusalem ad Chaldaeos translatum est.

D E C E T V M.

Antequam pariat decretum diei in quo eritis vt glūma, Sophon. 2,2. id est, Antequam Dominus sententia sua efficiat, vt veniat dies in quo pereatis.

D E L I C I A E.

Decalua teipsum & tonde temetipsum super filios deliciarum tuarum, Mich. 1,16. q. d. Habebis iustum causam lugendi calamitatem quæ iniminet ciuibus tuis delicatis & charissimis.

D E L I C T V M.

Si non fuerit viro propinquus vt restituat delictum ei, delictum restituirat Domino, Num. 5, 8. pro, Damnum illatum.

D E P R E C O R.

Filia Tyri cum munere, vultum tuum deprecabuntur diuites populi, Psal. 45, 13. id est, Tyri alienigenæ allatis muneribus cupient tecum inire amicitiam.

D E S C E N D O.

Descendit Dominus vt videret ciuitatem & turrim, Gen. 11,5. pro, Reipsa patet, sibi non esse ignotum quid Babylonij tentaret.

Et descendit equi, & ascensores eorum vnuſquisque gladio fratris sui, Chagg. 3, 23. sup. in sepulchrum vel in terram, id est, Concidet & occidentur.

D E S I D E R O.

Desideravit anima David regis egredi propter Abſalom, 2 Sam. 13,39. id est, Rex coepit teneri maximo desiderio Abſalom absentes, ac subinde suspicabat quoniam minenerat filii.

Et desiderium Selomoh, quod desiderauit ædificare in Ierusalaim, 1 Reg. 9, 19. pro, Omnia ædificia quæ optauerat ædificare: vel, quicquid habebat in votis ædificare.

Totus ipse desideria, Cant. 5, 16. pro, Quantus quantus est, res sunt desiderabiles, siue totus est desiderabilis.

Et cui omne desiderabile Israēl, nonne tibi? 1 Sam. 9, 20. pro, Ad quem speiant optima quæque, certè ad te: quoniam futurus es rex Israēlis.

Polluo sanctuarium meum desiderabile oculorum vestrorum, Ezech. 24,21. id est, Quod lubentissimè alpicitis, tanquam rem vobis gratissimam.

D E S V P E R.

Si negauit Deum desuper, Iob 31, 28. id est, Qui habitat in excelsis.

D E V S.

Ascendit Mosch ad Deum, Exod. 19, 3. pro, Ad

pro, Ad montem in quo Deus se manifestauit, & legem dedit.

Princeps Dei es in medio nostri, Gen. 23, 6. id est, Te habemus pro praftanti & excellenti principe. Dei nomine vocant Hebrai quicquid excellit.

D E X T E R A.

Cor sapientis ad dexteram eius, Eccl. 10, 2. id est, Præparatum habet cor ad omnina recta, vt dextera apta est rebus bene gerendis.

Qui nefciunt inter dexteram suam & sinistram suam, Iona 4,11. id est, Qui nefciunt differentiam: vult dicere, Qui non creuerunt ad annos discretionis.

Redire fecit retrorsum dexteram suam à facie inimici, Thren. 2,3. pro, Negauit & subduxit ab eis auxilium suum, quoniam ventum esset ad hostes.

D E C O.

Dabo te in ecclum populorum, Gen. 48, 4. id est, Faciam vt relinquas quamplurimos nepotes in terra.

Inimicorum in eorum dediti ceruicem, Psal. 18,41. pro, Veristi eos in fugam.

Non dixerunt vt ascenderent ad eos, Iof. 22,33. pro, Nequaquam cogitaverunt ultra ascendere.

Et ego dixi, Reuelabo aures tuas, Ruth 4,4. pro, Statui apud me huius te admonere: siue id tibi indicare.

Dicitum prævaricationis impi est: In medio cordis mei, Psal. 36. pro, Sic cogito apud me, nempe prævaricationem suggestere & dictare impi, nihil esse timendum.

D E S.

Nunc ponite quæ cor vestrum à die hac & supra, antequam, &c. Chag. 2, 16. id est, Cogitate diligenter quæ ante hanc acciderunt, & quæ post haec accident.

Vt darem eis terram fluentem lacte & melle, secundum diem hanc, Ierem. 11,5. id est, Qualis adhuc hodie est, siue qualevis videtis hodie.

Recordare diei Ierusalaim, Psal. 137, 7. Dici in quo vastabatur Ierusalem.

Defectionem facientes fuerunt in medio eius à diebus facili, Ezr. 4,15. pro, Ab omni ævo.

Et fuit in fine dierum, adduxit Cain &c. Gen. 4,3. id est, Post aliquot annos.

Dies loquentur, & multitudine annorum scire faciet sapientiam, Iob 32, 7. pro, Senes differunt de reposita, & prouæliate notam reddent sapientiam.

Ecce dies Domini venit crudelis, Ies. 13, 9. pro, In qua ostendet se maximè iratum eis.

D E T I V D I C O.

Stetit Pinechas & diuidicauit, Psal. 106, 30. id est, præbuit se vindicem, nō exceptata iudicium sententia.

D I L A T O.

Viam mādatorum tuorum currām, cum dilataueris cor meum, Psal. 119,32. id est, Vbi voluntatem dederis ut aperto corde studeam me tibi in obsequium tradere.

Et erit cum dormierit dominus meus rex, 1 Reg. 1,21. id est, Cum vita functus fuerit.

D E V L C E S C O.

Qui simul dulcescere faciebamus secrum, Psal. 55,15. id est, Cum summa animi voluptate de rebus nostris conſilium inibamus.

D I M I N V O.

Pauper non diminuet de dimidio scilo,

I D I O T I S M I.

Exod. 30, 15. Pro, Non minus dabit quādū dimidium scilo.

D I S C O O P E R I O.

Maledictus qui discoopererit oram patris sui, Deut. 27, 20. pro, Qui rem habuerit cum nouerca.

D I V I D O

Quamvis diuiserit Achaz domum Domini, & domum regis & principum, 2 Par. 28, 20. pro, Tulerit maiorem partem, aut partem pecuniae quæ erat in domo Domini.

Statuit Ichchiziah diuisiones sacerdotum & Leuitarum in diuisionibus suis, 2 Par. 31, 2. pro, Ordines, classes.

D O.

Dabo te in ecclum populorum, Gen

HEBRAICAE LINGVÆ

erat qui erueret eos : 2 Sem. 14,6.pro,
Qui litem inter eos ortam cōponeret.

E v a c o .

Evacuerunt eos evacuantes, Nach. 2,
3.pro, Spoliauerūt & priuarunt suis bo-

nisi.

E. v. a. s. i. o.

Et ecce remanebit in ea cuius, Ezech.
14,22.pro, Attamen remanebunt ex ea
aliquot qui euident.

E V A C I N O .

Tulit secum septingentos viros euagi-
nantibus gladium, 2 Reg. 3,26. pro, Ma-
gnanimos & bellicosos.

E X A L T A T I O .

Exaltationes Dei in gutture eorum, Psal.
149, 6. q. d. De magnificis factis Dei
semper loquuntur, pleno gutture can-
tant laudes Dei.

E X C E L S Y S .

Ambulat super excelsa maris, Job 9, 8.
pro, Super altos fluctus marinos, vel
excelsa maris; calū & aēre intelligit.
Excelsores fluctu sunt sapientia, Prou.
24,7.pro, luxta sententiā fluctu, sapien-
tia est in loco edito ad quem pertinge-
re non potest. q. d. desperat se posse as-
sequi sapientiam.

E X C E L S Y S .

Venit ut sciret exitum tuum & introitū
tuum, 2 Sam. 3, 25. pro, Ut exploraret
quomodo te geras.

E X S P E C T O .

Eliu expectauit ipsum Job in verbis,
Job 32,4.pro, Sustinuit loquentem. q.d.
Haec tenus tacuit, quod junior esset.

E X P V L S I O .

Si fuerit expulsio vestra in extrenū ca-
li, Nechem. 1,9. pro, Siqui à patria ve-
stra expulsi fuerint in regionem remo-
tissimā.

E X V L T A T I O .

Ad Deū lætitia exultationis meæ, Psal.
43,4.i. Ad Deū auctorem summa meæ
lætitia.

F.

F A C I E S .

Non surrexit propheta ultra in Israel si-
cūt Moësh quem nosset Dominus fa-
cie ad faciem, Deut. 34,10.pro, Qui sic
familiariter conuerteretur & loquere-
tur cum Domino, qui talem consuetu-
dinem haberet cum Deo.

Derelinquetur terra quam tu detestaris
à facie duorum regum, Ies. 7,16. pro,
A qua tu abhorres propter duos reges
suos.

Vt verterem faciem verbi, fecit seruus
tuus Ioab, 2 Sam. 14, 20. pro, Vtibi
propoterem sermonem figuratum.

Nunquid faciem eius accipietis, Job 13,
8. pro, An debetis habere respectum
personæ eius?

Et orauerint & exquisierint faciem meā
2 Par. 7,14. pro, Implorauerint opem
meam.

Et super me posuerunt omnis Israël fa-
cies suas vt regnarem, 1 Reg. 2, 15. pro,
In me cōicerant oculos, sperantes me
regnaturum.

Multi querunt faciem principis, Prou.
29, 26. pro, Ambiunt familiaritatem
principis.

Video faciem patris mei; quia non est
erga me sicut heri, & nudius tertius,
Gen. 31,5.pro, Quod non tam hilari ac

lato vultu me intuetur atque antea.

Veni videamus nos facie, 2 Reg. 14, 8.
pro, Descendamus in locū certaminis.

F A C I O .

Ad populum congregatum è gentibus,
facientem pecudes & opes, Ezech. 38,
12.pro, Qui parat sibi peculiū & opes.

F A X .

Visitabo viros stantes in fēcibus suis, So-
phoni. 1, 12. id est, Qui instar rerum
coagulatarum stant immobiles super-

faces suas: hoc est, Qui magna tran-
quillitate cōquiescunt in diuitijs suis.

F E R R V M .

Ferrum ingressum est animā ciuis, Psal.
105, 18. id est, In corpus. q. d. corpus
ciuis vindictum fuit catenis.

F I C V S .

Veluti primitia in fico, in cacumine ei-
vidi patres vestros, Hos. 9, 10. i. Tam
libenter vidi patres Israëlitarū, quām
libenter videt homo primos fructus in
ficus cacumine.

F I D E S .

Dominus reddat vnicuique iustitiam
suum & fidem suam, 1 Sam. 26, 23.
pro, Rationem habeat quām quisq; vi-
xerit iustè, & fidem seruauerit suam.

F I G V L V S .

Subuersio vestra verè sicut lutum figuli
reputabitur, Ies. 29,16.pro, Evidem
tam facile potest Deus mutare fortē
vestram, quām potest figulus ex uno
vase facere quod vult.

F I L I V S .

Acquisiui seruos & ancillas, & filij do-
mus erant mihi, Eccl. 2,7. pro, Familia
fuit mihi aut verae.

State in sanctuario secūdum divisionem
domus patrum fratrum vestrorum fi-
liorum populi, 2 Par. 35,5. Filios populi
vocat plebem, vel plebeios aliarum
tribuum prēter tribum Leuitarum.

Et egressi sunt filii prophetarum, 2 Reg.
2,3.id est, Discipuli.

Tritura mea & filii areæ meæ, Ies. 21,
10. id est, Frumentum vel palca quæ
attiritur in area.

Illi sunt duo filii olei, &c. Zachar. 4,14.
id est, Duo vñeti. q. d. Hæc significant
duos summos magistratus, regem Io-
sue, & summum sacerdotem Zorobabel.

F I N I S .

Finis omnis carnis venit ad conspectum
meū, Gen. 6,13. pro, Decreui perdere.

Et non est finis thesauris eius, Ies. 2,7.
pro, Non possunt numero cōpreshēdi.

Non finies angulum agri tui metendo,
Leuit. 19, 9. pro, Non exācte metes
terminos agri tui, sed illius in angulis
relinques spicas pauperibus.

F L A M M A .

Vox Domini succidens flamas ignis,
Psal. 28,7. Vult dicere: vñacum toni-
tri emicat fulgurum.

F L A T V S .

Si poneret super eum cor suum; spiri-
tum eius, & flatum eius ad se congre-
garet, Job 34, 14. pro, Priuaret eū vita.

F O E D V S .

Arcæ in qua est fœdus Domini, 1 Reg. 8,
21.id est, Tabula in quibus erant præ-
cepta & conditiones foederis.

Fœdus pepigi cum oculis meis, Job 31,1.
pro, Fuit magna cōcordia carni meæ
cum spiritu meo.

F O E T E O .

Turbas me vt foetete faceretis me ha-
bitatoribus terræ, Gen. 34, 30. pro,
Ad eo, vt apud terræ incolas, veluti
rem putidam, abominabilem & odio-
sum me reddideritis.

F O R M I O .

Et vocabunt super eos formidinem vn-
dique, Ierem. 49,30. id est, Homines
terribiles & formidabiles milites qui
illis vndique terorem incident.

F O R M I C O R .

Et fornicari fecit habitatores Ierusalaim
2 Par. 21,11. pro, Fuit causa idolatriæ
habitatoribus Ierusalem.

F O R T I S .

Tantummodo esto mihi filius fortis, &
præliare bella Domini, 1 Sam. 18,17.
pro, Ea lege, vt sis diu & imperator
mei exercitus.

Fortitudo mea, & principium roboris
mei, Gen. 49,3.140, Quem genui in
robore meo.

A fortitudine sua pudore affecti sunt, E-
zech. 32,30. id est, Dum terrent mor-
tales, interim puduit eos virium sua-
rum: nam in medio conatu destituti
sunt viribus.

F R A C T V R A .

Sicut fractura aquarum lata venerunt
aduersus me, Job 30,14. id est, Ma-
gno impetu, vt ingens flumen ruptis
aggeribus, inuadunt me.

F R A T E R .

Perexit Abimelech filius Ieribbaal in
Sechem ad fratres matris sue, Iud. 9,
1. pro, Vt alloqueretur omnes cognati-
os suos ex parte matris sue.

Quoniam apprehendet vir fratrem suū
familia patris sui, Ies. 3,6. id est, De
eadem familia. Fratrē de eadem fa-
milia, vocant Hebrei fratrem ger-
manum, siue qui est eiusdem gentis
& sanguinis.

F V M O .

Vsquequo fumabis in oratione populi
tui? Psal. 80,5. id est, Velut iratus, re-
pudiabis orationem nostram?

F V N D A R E .

Ex ore parvolorum & lacrentium fun-
dasti fortitudinem, Psal. 8,3. pro, Sta-
bilem esse declarasti gloriam fortitu-
dis tuæ, & eam confirmasti contra
inimicos tuos.

F V N E S .

Vñ ijs qui trahunt iniuritatem in funi-
bus mendacij, & veluti funibus plau-
stri trahunt peccatum, Ies. 5, 18. id
est, Rationibus illicitis, prætextibus,
siue illecebris addūt peccata peccatis.

Quia funem meum soluit, & affixit
me, Job 30,11. pro, Vinculum timoris
mei quo illi reuerebantur me, dissol-
uit, siue abstulit ex animis illorum.

F V R O R .

Quia in furore meo & in ira mea fuit
mihi ciuitas hæc à die qua ædificaue-
runt eam, Ierem. 32,31. pro, Iturus sum
vehementer isti vñbi.

F O E D V S .

Proiecit & reliquit Dominus genera-
tionem

tionem furoris sui, Ierem. 7,29. id est,
Contra quam indignatus est.

F V R A R I .

Propterea ecce ego ad prophetas, ut Do-
minus, Qui furatur verba mea vñfus-
quisque ab amico suo, Ierem. 23, 30.
id est, Qui vtinunt aliena prophetia,
quam audierunt ab alijs, cui tamen
affingunt sua somnia.

G.

G E N E R A T I O .

Istæ generationes caeli & terra, Gen. 2,4.
id est, Natales, aut ortus sive origines.
vel, actiū, quæ generauerunt cælum
& terram.

Intellige annos generationis & gene-
rationis, Deut. 32,7. pro, Annos mul-
tarum generationum præteritarum,
hoc est, Priscos.

Noach vir iustus, perfectus fuit in gene-
rationibus suis, Gen. 6,9. id est, Etate
illa qua vixit, sive inter homines sui
seculi.

G E R M E N .

Quia adduco seruum meum Germen,
Zachar. 3,8. id est, Christum, cuius ad-
uentum predixerunt alij prophetæ,
vocaueruntq; cum Germen.

G E N V A .

Genua curuata roboraisti, Job 4,4. vel la-
bantia, pro, Deficiētes in afflictionib⁹.

G L A D I V S .

Inducam super vos gladium vñtorem vi-
tationis foederis, Leuit. 26,25. pro, Im-
mittam homines armatos, qui fractū
à vobis & violatum fœdus quod pe-
pigeratis, vñciscantur.

Gladij sunt in labijs eorum, Psal. 59, 8.
pro, Loquuntur merae cedes: singula
corum verba totidem sunt gladij ad
iugulandos homines.

G L O R I A .

Et mutauerunt gloriam suam in simili-
tudinem bouis comedentis herbam,
Psal. 104,4. id est, Qui fulmine vtitur
tanquam ministris.

Laborabunt populi in igne, Chabb. 2,
13. id est, Videbunt frustra laborare
circa extrusionem talium vñbi quæ
tandem incendio absumentur.

I L L V M I N O .

Iluminati sunt oculi eius, 1 Sam. 14,27.
pro, Clariores redditū sunt postquam
comedit mel.

I N C I S I O .

Incisionē pro anima non dabitis in car-
ne vestra, Leuit. 19,28. pro, Non inci-
detis carnem vestra propter mortuū.

I N C I R C V N C I S V S .

Et ego sum incircuncis labijs, Exod. 6,
13. p, In loquedo rusticus & inelegās.

I N D V L G E N T I A .

Polluo sanctuarium meum, & indulgen-
tiā anima vestrā, Ezech. 24, 21. id
est, rem quam tantum amatis quantum
indulgentes patres liberos suos.
siue rem quam miro affectu prosequi-
tur animus vester.

I N D V O .

Et spiritus Dei induit Zechariah, 2 Par.
24,20. pro, Egit eum spiritus Dei.

<div data-bbox="538 712 650

Dominus de manu inimicorum suorum, 2 Sem. 18, 19. pro, Eripuerit eum, siue iudicio suo liberauerit.

I V G V M.

Remouebitur ab eis iugum eius, & onus illius ab humero eius remouebitur, Iesa. 14, 25. q.d. Populus meus postea non pender tributa Aſſyriis.

I V R O.

Ad terram quam iurauit Abraham, Gen. 15, 24. pro, Quam interposito iumento pollicitus est ipſi Abraham.

I V S I V R A N D V M.

Quare non custodiſſi iufurandum Domini, 1 Reg. 2, 43. pro, Quod iurasti mihi per Dominum.

I V S T I F I C O.

Iuſtificauit animam suam rebellis Israeſl magis quam prauiracrix Iehuſah, Iere. 33, 11. pro, Iuſtioram præſtit ſeſe, quā ſit foro eius, ſi coſeratur cum ea.

I V S T I T I A.

Peccauerunt Domino habitaculo iuſtitia, & expeſtationi patrum eorū Domini, Ierem. 5, 57. id eſt, In que erant ſemp̄er tuti, vt ſub tutela legum & iuſto iudicio, ſi qui eos afflixiſſent, quem admodum antea fuerat ſpes & columen patrum ſuorum.

Propterea elōgauit fe iudicium à nobis, & non apprehendit nos iuſtitia, Ief. 59, 9. id eſt, Deus non vlcifert in iuriis illarum nobis, nec tuerit nos q.d. Deus abiecit curam populi ſui, ac deſtituit auxilio & ope ſua.

Non ingrediantur iuſtitiam tuam, Psal. 69, 28. pro, Nunquam reſipſcant, vel, nunquam coſiūſſicet, aut abſoluſaſ.

Præcepisti nobis iuſtitia, teſtimonia tua, & veritatem valde, Psal. 119, 138. pro, Tu ſtudioſe admodum præcepisti obſeruari leges tuas quæ ſunt aequiſſimæ & veriſimæ.

Et vobis non eſt iuſtitia in Ieruſalaim, Nech. 2, 20. pro, Meritum vllum, hoc eſt, Nunquam eſtiſ bene meriti de Ieruſalem.

L.

LA B I V M.

Labium blanditiarum in corde & corde loquentur, Psal. 12, 3. pro, Sermone bla- do dupli corde loquuntur.

Quia balbutientibus labijs, & in lingua altera loquetur prophetā ad populum iſtum, Ief. 28, 11. pro, Videbitur illis loqui lingua balbutiente & peregrina, ignotā, adeo alienus erit à Deo populus.

Et erat omnis terra labij vniuers, Gen. 11, 1. id eſt, Omnes homines vnicō idiomate vtebantur.

Quod egreditur è labijs tuis eufodies, Deut. 24, 24. pro, Quod ſemel pollici- tū ſueris, præſtabis.

L A B O R.

Labor Aegypti, & negotiatio Chus, ſuper te tranſiabant, Ief. 45, 14. pro, Opes Aegyptiorum labore partæ, & incres Aethiopum peruenient ad te.

Laborare fecisti me propter iniuitates tuis, Ief. 43, 24. id eſt, Varia tædia deuorare fecisti me, vel, moleſtus admo- dum mihi fuisti propter &c.

L A C.

Nō coques hœdum in laete matris ſiræ, Exod. 23, 14. pro, Dum matris lac ſugit, vel, cuni matre lastante.

L A M E N T U M.

Aſſume ſupr̄ ſor lamentum, Ezech. 27, 20. pro, Deplora forteſt ac calamitatem Tyri.

L A P I S.

Mortuū eſt cor eius in medio ei⁹, & fuit vt lapis, p. Verbum eſt in lapide: hoc eſt, Obſtupuit inſtar lapidis p̄ metu. Lapidem depidum nō ponetis in terra veſtra, Leuit. 26, 1. Effigiem lapideam.

L A Q V E S.

Et capias laqueum animæ tuaꝝ, Prou. 22, 25. pro, Ne tandem male percas, & ab alijs interficiaris.

Neq; coles deos eorū, quia laqueus ſunt tibi, Deut. 7, 16. i. Auertit te a Deo tuo cultus ille idolorum.

L A V S.

Et tu ſanctus permanens laudes Iſraeſl, Psal. 22, 4. pro, Qui laudis materia con- tinuo gratiarum tenore ſuppeditas, & tuis alijs beneficijs, vel, Sancte per- manēs, & laudes Iſraeſl, id eſt, Author ut multi laudent Iſraeſl.

L E O.

Fuit mihi hęc diſtas mea tanquam leo in ſylva, Iere. 12, 8. i. Ita fugio vt fugere ſolent qui iter agūt, auditio leonis rugitu.

L E V I S.

Leuis ſicut aqua, non habebis excellen- tiam, Gen. 49, 4. pro, Leui ingenio es, & proclui ad libidinem.

L E V O.

Ad terram ſuper quam eleuati manum meam, vt habitare facerem vos in ea, Num. 14, 30. pro, Quam iurauit me tra- diturum vobis habitandam.

L I B E R T A S.

Ego prædicto vobis libertatem ad gladiū, ad pæfem, & ad famē, Ier. 34, 17. i. De- niuatur sum in pertinēcē vestrā, liberam facultatem inuadendi vos, gla- dio hostili, pēſti & fami, vt perdat vobis.

L I G A T A.

Indicatio problematum, & ſolutio ligato- rum inuenta ſit in eo, Dan. 5, 12. hoc eſt, Nodorum ænigmatum.

L I G N V M.

Suspendit eos in quinque lignis, Iof. 10, 26. pro, patibulis, vel crucibus.

M A L E D I C O.

Extendam ſuper Ieruſalaim lineam So- meron, 2 Reg. 21, 13. pro, Designabo ve- lut linea quadā id quod volo perdi, & deſiſi. & quemadmodum curauit euer- tendam Samariam, ita curabo euer- tendam Ieruſalem.

M A L I T I A.

Nam eſt eis præceptū poſt præceptū, præceptū poſt præceptū, linea poſt linea, linea poſt linea, parum ibi, pa- rū ibi, Ief. 28, 10. vult dicere, Paulatim ſunt docendi pueri, vt diſtant legere verſum poſt verſum.

L I N G V A.

Pofuerunt in caelos ſuum, & lingua eorum graditut in terra, Psal. 73, 9. pro, Etiam de hominibus malè loquuntur, vt de Deo.

L I N G O.

Inimici eius terra lingent, Psal. 72, 9. pro, Osculabūtur terra in ſignū reuerentię.

L O Q V O R.

Sicut locutuſiſt Dñs ſuper filios Dauid, 2 Par. 23, 3. pro, Sicut promiſit Deus neptibus Dauidis.

L o c u t u ſiſt.

Locutus eſt ad cor eorum, Gen. 50, 21. pro, Verbiſ blandiſ ſeniuſt moeſtitiam eorum.

L V C E R N A.

Filio eius dabo tribū vnam vt ſit lucerna ſeruo meo omnibus diebus coram me, 1 Reg. 11, 36. id eſt, Regnum, vt ſemper habeat aliquem ex neptibus ſuis, qui regnet in Ieruſalē me cōſpiceſt. Dum ſplendefere faciebat lucernam ſuam ſuper caput meum, Iob 29, 3. pro, Dum ipſe ſummo fauore proſequere- tur me.

L V M B V S.

Accinxit fortitudine lumbos ſuos, Prou. 31, 17. id eſt, Exacte, diligenter & accu- ratē ſe preparat ad opus, vel agit omnia ſtrenuū & virili animo, aſſiduā; eſt in negotiis domi & foris agendis.

L V M E N.

Ad lumen eius ambulabam in tenebris, Iob 29, 3. pro, Quādo propitiū Deū ſentiebā in cūtis hui⁹ vita incoſmodis.

L V N A.

Sicut luna ſtabilietur in ſeculū, & teſtis in cælo fidelis, Psal. 89, 38. id eſt, Quæ teſtis eſt durationis illius regni. q. d. Quandiu ſol & luna in cælo fulgebūt, erūt mihi teſtes quād ſoliū ſolum hoc Dauidis nunquam concideret.

L V X.

Expellent eum de luce ad tenebras, Iob 18, 18. pro, Afflictiones & morbi propellent eum à lumine felicitatis & gaudiū ad tenebras intolerabilium crūnatū.

M.

Ecce ſicut magnificaſta eſt anima tua die hac in oculis meis, ſic magnificetur a- anima mea in oculis Domini, 1 Sam. 26, 24. pro, Quemadmodū in magno prelio habui vitam tuam, ita vt te non occiderim; ſic Dominus conſeruit me in vita, ne me occidas.

Magnificans Deus ſalutes regis ſui & fa- ciens miſericordiā Christo ſuo Dauid, Psal. 18, 51. pro, Magnam ſalutem affe- rens mihi regi ſuo, vel, magnificaſe me

M A L E D I C O.

Erit mihi velut venā mēdax, veluti aqua- quæ non fideles ſunt, Ierem. 15, 18. id eſt, Non perpetuā fluenſ. q. d. Cūm ſperabo te mihi latrū auxiliū, tunc deſeres me.

M E N T I O R.

Et menſtu mentieruſi eis, Hos. 9, 2. pro, Non

rēpondebit votis corum.

M E R C E S.

Ante dies hos incres hominis non fuit, & merces animalis non fuit, Zach. 8, 10. i. Labor tam hominum quām iu- mentorum erat inutilis, irritus & ina- nis, hoc eſt, maledictus à Deo.

M E T I O R.

Et menſtu eſt duos funiculos ad morti- ficandum, & plenum funiculum ad viuificandum, 2 Sam. 8, 2. pro, Duas par- tes interfecit, & tertia parti pe- percit.

M I N O R.

Minor ſum cunctis misericordijs tuis, Gen. 32, 10. pro, Inferior, vel indignus ſum misericordijs tuis.

M I R A B I L I S.

Mirabilior fuit amor tuus mihi amore mulierum, 2 Sam. 1, 26. pro, Te magis

IDIOTISMI.

diligebam quām vllam mulierem.

M I S C E O.

Et quomodo miſces te cum equis? Iere. 12, 5. id eſt, Quomodo cum equis cur- ſu certare poteris?

M I S E R I C O R D I A.

Mifericordiā & veritatem præpara quæ conſeruant te, Psal. 61, 8. pro, In ſeru- do rege tuo oſtende te eſſe mifericordem & veracem in tuis promiſſionib⁹.

Et dedit mihi rex iuxta manum Dei mei bonam ſuper me, Nechem. 2, 8. pro, Fauore & gratia Dei me erga me.

Et ſi non artigerit manus eius ſufficiens pecus, Leuit. 13, 7. pro, Si tam pauper fit, vt non ſuppetat ouis quam offerat.

Confortauerunt manus malorum, vt nō concurritur vnuſquisq; à malitia ſua, Ier. 23, 14. i. Fauent facinoros.

Ægypto dedimus manum, Aſſyrio vt ſaturarem panem, Thren. 5, 6. pro, Pe- pigimus ſediuſ cum Ægypto & Aſſyria, vel, Supplices illiſ facti ſumus vt pane ſaturaremur.

Potens p̄ mōtibus rapacibus, Psal. 76, 5. id eſt, Prædatoribus. Montes rapa- ces vocat regna violenta, per vim & multas caedes acquista.

Contigit ſunt mōtes longi temporis, in- curuauerunt ſe colles aeterni, Chabb. 3, 6. id eſt, Reges ac principes, ſue no- biles, qui multo tempore imperau- rant in regione illa.

M O R S.

Et Domino Deo ad mortem ſunt exi- tus, Psal. 68, 21. pro, Domini eſt mors, & animarum exitus. vel, Dominus po- test hostes ſuos tradere ad mortem quā vult.

M E D I U M.

Quia nomen meū in medio eius, Exod. 23, 21. pro, Legatus meus eſt, & quæ dicet, nomine meo dicet.

M E M O R O.

In omni loco quo memorare facia nomen meum, veniam ad te, Exod. 20, 24. pro, In quoconque loco inſtituerō cultum nominis mei.

Ecce mortuus es, Gen. 20, 3. pro, Aſtū eſt de vita tua.

M V L T I P L I C O.

Qui multiplicauit occiſos noſtrōſ, Iud. 16, 24. pro, Qui plurimos ex noſtris occidi.

Et cūm multiplicata eſſet res iſta, 2 Par. 31, 5. id eſt, Cū hoc eſſet diuulgatum.

M V L T I T V D O.

Ego Dominus rēpondebo ei in multi- tudine idolorum ſuorum, Ezech. 14, 4. id eſt, Tametsi fuerit maximus ido- lalatra.

<p

HEBRAICA LINGVÆ

Malignus oculus significat parcum, iniudicem, immisericordem, qui non libenter miseretur pauperum. Contrà. Oculus bonus pro animo liberali & beneficio accipitur. Pro. 22, 9. Num honorat David patrem tuum in oculis tuis, 2 Sam. 10, 3. pro. Tua sententia & opinione q. d. putas quod ut honore afficeret David patrem tuum, &c. Et fuit sicur iudex in oculis generorum suo rū, Gen. 19, 14. pro. Vetus est illis iocari. Quia eripiuit oculum meum à lachryma, Psal. 116, 8. pro. Sustulisti à me omnem tristitiam & meroem.

Sapientis oculi sunt in capite eius, Eccl. 2, 14. hoc est. Circumpectus est sapiens, diligenter videt quid agendum sit.

ODOROR.

Odoratus est Dominus odorem quietis, Gen. 8, 21. pro. Suscepit cū beneplacito oblationem, sive placatus est Deus.

OLEA.

Relinquentur in eo racemi, sicut excusio oleæ duorum, vel trium granorum in summitate rami, Ies. 17, 6. id est. Remanebunt habitatores Ierusalem pauca, sicut racemi vindemia facta, & vt paucæ oleæ remanent excusâ olea.

OLEI.

Corrumpetur iugū à facie olei, Ies. 10, 27. id est. Propter oleum, hoc est. In gratia Ezechie vñcti Dei, sive potius Messias promissi.

OLIA.

Moab olla lotionis meat, Psal. 68, 10. pro. Moabita mihi seruilem subditu erunt, vel, Moab mihi subditâ erit ceulebes in quo lauem pedes.

OPERIO.

Os impiorum operiet iniquitatem, Proverb. 10, 6. id est. Semper cogitat malum, celat iniuriā quā s. meditatur in corde suo.

OPPRESSVS.

Digitate oppressum, Ies. 1, 17. id est. Emendate sententiam, vel accusationem inique latam contra oppressum.

ORATIO.

Clavis orationem meā, Thren. 3, 8. pro. Clausit aures ad orationē mēcā ne puerire ante illum, i. Non exaudiuit me.

Et oratio mea ad finum meum reuertebatur, Psal. 35, 13. id est. Tacitè necum, & tanquā in finu, remotis arbitris oratione pro ipfis.

ORIOR.

Orietur vobis timentibus nomen meū, Mala. 4, 2. i. Apparebit vobis Christus.

OS ORIS.

Si eduxeris preciosum à vili, tamquam os meum crīs, Ierem. 11, 19. id est. Accidet tibi vt prædictum tibi.

Veruntamen iuxta os Domini fuit hoc contra Iehudah, 2 Reg. 24, 3. pro. Iuxta sententiam, id est. Lata sententia de ore Domini, q. d. Ore suo tulerat sententiam, se abducturum Iudam in captivitatem.

Nō remoueas de ore meo verbum veri-

tatis, Psal. 119, 43. pro. Cupio mihi eam dari fortitudinem vt celeb̄ promissiones tuas quicquid mihi acciderit.

Ponet in puluere os suum, Thren. 3, 29. pro. Submisſe loqueretur, de se submisſe sentierit, quasi terram deosculaturus. Quoniā in ore Absalom erat positum, 2 Sam. 13, 32. pro. Semper narabat amici se occisiū Ammonem.

OSCULOR.

Osculamini filiū ne forte irascatur, Psal. 2, 12. pro. Osculo manuum testamini vos filium Dei habere pro rege. Osculum manuū in Palæstina, signum subiectiōnis erat.

OS OFFIS.

Mementote quod os vestrum, & caro vestra sum, Iud. 9, 2. pro. Propinquus vester sive cognatus.

PACTVM.

Et ingressus sum in pactum tecū, Ezech. 16, 8. pro. In iugis fecundus tecum.

PALATVM.

Et nō dedi ad peccandū palatum meū, vt expeterem maledictionem animæ illius, Job 31, 30. pro. Quum ne verbo quidem offendierim cum, vt ei dira imprecari.

PALLIVM.

Et non induerit pallio piloso, vt mentiantur, Zach. 13, 4. pro. Posthac non venter pallio quod induere solebant veri Propheta, vt habitu mentirentur prophetiam veram.

PANIS.

Panem pigritæ non comedit, Pro. 31, 27. id est. Non vivit sine labore. Quia veluti panis noster sunt, Num. 14, 9. pro. Deuorabimus eos tanquā panē.

PARIES.

Parietes cordis mei dolce, Ierem. 4, 19. id est. Precordia quā sunt tamquam parietes cordis.

PARTVIO.

Propterea dabit eos vñq; ad tempus quo partiens pepererit, Mich. 5, 2. id est. Tradet eos vñque in summis angustias, siue, Sinet suos affligi nō aliter quā affligi solet mulier in ipso perquiero, siue partu.

PARVVLVS.

Si non traxerint eos parvuli gregis, Iere. 49, 20. id est. Raptaverint cadavera eorum per terrā vilissimi exercitus Chaldaeorum.

PATER.

Omnis generatio illa congregata est ad patres suos, Iud. 2, 10. pro. Mortua est & cōdita cū maioribus suis in sepulchris.

PAVOR.

Incipiam dare paucem tuum super faciem populorum, qui sunt sub omni celo, Deut. 2, 25. pro. Reddam omnes populos territos auditio nomine tuo.

PHARETRA.

Beatus vir qui impluit pharetram suam ipsis, Psal. 127, 5. sub. filijs. Pharetram vocat dominum, quod præcedenti versu filios dixisset esse velut sagittas. Ut sagittæ in manu potentis, ita filij iuuentutum.

PLATEA.

Plateas pones tibi in Damasec, 1 Reg.

20, 34. p. Fora aut vicis rerū venaliū,

cōstitues tibi, ex quib⁹ vñdigalia reci-

piest. & hac re superiorē te agnoscam.

PLE-

Quia erit pax, & veritas in diebus meis, Ies. 39, 8. pro. Tantum peto, vt viam incolumis, & praefest Dominus quod est pollicitus.

Non quārē pacem eorum, & bonum eorum omnibus diebus tuis in seculū, Deut. 23, 6. pro. Numquam consules tranquillitati eorum & utilitati.

Succisa sunt pascua pacifica, Icrem. 25, 37. i. Vbi scilicet pacificè, & sine incursione ferarū greges antea pasccebātur.

PECCATVM.

Peccatum populi mei comederit, Hof. 4, 8. pro. Sacrificium sive hostiam oblatam pro peccato.

PERCVTIO.

Nunquid iuxta plagam percutientis cū percussit eum, Ies. 2, 7. id est. An afflīt Deus populum suum, vt Sennacherib & Pharao illum percuissent?

PERGRINVS.

Quia peregrinus sum apud te, incola vt omnes patres mei, Psal. 39, 13. pro. In terra patriam meam non agnoſco, sed velut peregrinus in ea habitō, exspectas habitationem tuā cœlestē, vt & patres mei.

PEREO.

Super ipsis pergit senium, Job 30, 2. pro. Miseriores fuerunt quām vt ienitutē attingere potuerint p̄r fame, vel, Perit tempus super ipflos, pro. In vanum contriverunt artem suam, hoc est, viixerunt inutiles.

PERFECTIO.

Dixit Saul ad Dominum Deum Israēl: Da perfectionem, 1 Sam. 14, 41. id est. Decerne integratatem, hoc est. Sortem veram, fac ut venire forte pro rei veritate, fac ut sors cadat super eum qui peccauit. Judica uter peccauerit, ego, an Ionathan filius meus.

PES.

Rader Dominus in nouacula conducta mercede caput & pilos pedum, Ies. 7, 20. id est. Pubem & pudenda. Nā quicquid infra aluum est tribuitur pedib⁹.

Leuauit Iahacob pedes suos, & iuit, Ge. 29, 1. q. d. pedes, nō eques, p̄fectus est.

Quis suscitauit ab Oriente iustitiam, vocabit eum ad pedem suum? Ies. 41, 2. id est. Ut sequatur s̄c quocunque voluerit eum ire, ut prompti & morigeri famuli solēt, qui dominorum suorum vestigia sequuntur.

PETRA.

Et de petra melle saturauit te, Psal. 81, 17. Hyperbole incomparabilis felicitatis & fœcunditatis. q. d. Rem infœcundam feci potius abundare rebus omnibus ad vitam necessariis quām nō saturasse. dictione enim mellis id significatur.

PHARETRA.

Beatus vir qui impletuit pharetram suam ipsis, Psal. 127, 5. sub. filijs. Pharetram vocat dominum, quod præcedenti versu filios dixisset esse velut sagittas.

Ut sagittæ in manu potentis, ita filij iuuentutum.

PLATEA.

Plateas pones tibi in Damasec, 1 Reg. 20, 34. p. Fora aut vicis rerū venaliū,

cōstitues tibi, ex quib⁹ vñdigalia reci-

piest. & hac re superiorē te agnoscam.

PLENVS.

In argento pleno da eum mihi, 1 Par. 21, 22. pro. Pretio integro. vel, argento quantum valet, vendit eum mihi.

Lapides plenitudinem, Exod. 25, 7. pro. Gemmæ quā auro & argento includi solent in palis.

PLUVIA.

Exspectabant sicut pluviam me, Job 29, 23. pro. Tanto desiderio exspectabant verbum meū quanto exspectatur pluvia in Aurtuno, irriganda sementi necessaria.

POENITET.

Et pœnituit eum secundum multitudinem miserationum suarum, Psal. 106, 45. id est. Quā mutast sententiam, cœpit eos benignè tractare iuxta abundantias suas misericordias. vel, ob multam suam bonitatem, sive sua ingenti misericordia commotus.

PONO.

Non posuerunt Deum coram se, Psal. 54, 5. pro. Nullam Dei rationem habuerunt.

Et ponēt fœditatem vestram super vos, Ezech. 23, 49. pro. Sunient pecnas de vobis propter flagitia & scelerā quā admisisti.

Ponam Ierusalaim lapidem onerosum omnibus populis, Zachar. 12, 3. pro. Reddam Ierusalaim immobilem vt à nullis populis transferri possit.

Non ponit sanguinem in domo tua, Deut. 22, 8. pro. Ne sis causa necis si corruerit aliquis de tecto tuo. Pones verba in ore eius, Exod. 4, 15. pro. Totum negotiorū ei mandabis, ac dices illi quid oportet illum dicere.

PROPVLS.

Venient ad te secundum ingressum populi, Ezech. 33, 31. pro. Ut solet ingredi & irrumpere populus, confertim nempe & multi simili.

Congregatus est ad populos suos, Gen. 25, 8. pro. Conditus est sepulchro cum maioribus suis.

PORTA.

Vt narrem omnes laudes tuas in portis filie Syon, Psal. 9, 15. pro. Loci in quibus conciones haberi solebant à populo Iraëlitico, in conuentu frequenter.

PORTO.

In omni terra pudoris eorum, Sophon. 3, 19. pro. In terra in qua probris affecti fuerint.

PVLVS.

In puluere mortis me pones, Psal. 22, 16. pro. In terram sepulchri, sive in fœculum, q. d. Ex hac tribulatione nihil aliud exspecto quām mortem.

POST.

Non respondebis in causa, ut declines post multos ad peruerendum, Exod. 23, 2. pro. In lite ne sequaris plurimum sententiam, ut cuiusquā perueritas ius.

POTATO.

Odoratus est Dominus odorem quietis, Gen. 8, 21. pro. Suscepit cum beneplacito oblationem, sive placatus est.

QVIESCO.

Viderunt populi qui erat in medio eius habitante cōfidenter, iuxta confitudinem Sidoniorum, quiescentem & confidentem, Iud. 18, 7. pro. Ottosum & nihil timenter.

PTE.

Omni exercitu eorum præcepi, Ies. 45, 12. id est. Totum illum cœlorum exercitum mañdato feci, sive solo verbo & iussu.

PRETIVM.

Dedi pretium tuum Ægyptum, Ies. 43, 3. id est. pretium redēptionis tuæ. pro. Quā permutation facta, cladem quā tibi impendebat à Sennacherib conuersti in Ægyptos.

RAMVS.

Ramum eius tenerum siccabit flamma, Iob 13, 30. pro. Liberos eius absumeret miseria ac tribulatio.

RECTVS.

Et rectum fuit verbum in oculis Absalom, 2 Sam. 17, 4. pro. Placuit consilium ipsi Absalom.

REDIMO.

Fratrem non redimento redimet quispiam, Psal. 49, 8. pro. Nemo fratrem suū villa ratione redimere potest quin moriatur, & impetrare vitam longiorē pecunijs.

PROFICISCR.

Proficiſci fecerit lapides grādes, 1 Reg. 5

HEBRAICÆ LINGVÆ

Robur mihi erūt habitatores Ierusalaim in Domino, Zachar. 12,5. id est, Adiuvabunt nos.

R o s .

Ex vtero ab aurora fuit tibi ros nativitatis tuae, Psal. 110,3. pro, Gratiae illæ que tibi daret sunt à patre, contigerūt tibi iam inde ab vtero nativitatis: quemadmodum quotidie ab aurora nascitur ros.

S.

S A G E N A .
Propterea sacrificabit sagena suæ, & sufficit reti suo, Chabb. 1,16. id est, Omnia tribueret propriæ virtuti, industræ ac viribus.

S A C I T T A .

Ad lucem sagittarum tuarum iuerunt, Chabb. 3,11. id est, Grandinis permixta fulguri, quam tu è celo demittebas in Ægyptos, nocte illa qua insecuri sunt Iraëlein.

S A L .

Pactum salis facili est coram Domino tibi, Num. 18,19. pro, Incorruptum, firmum & perpetuum. Pactum salitum vocat quod Deus externo symbolo sancivit, ne vinximus euanscat, sed semper vigeat.

S A L V V S .

Vnde saluam te faciam? num de area, vel de torculari: 2 Reg. 6,27. pro, Vnde tibi feram opem, dando tibi cibum aut potum? at nihil habeo.

S A L V S .

Sagitta salutis Domini, 2 Reg. 13,17 pro, Sagitta que signum est futura salutis quam Dñs dabit Iraëli contra Arā.

Domini est salus super populum tuum benedictio tua, Psal. 3,9. pro, Domini est ferre auxilium, & cumulare populum omnibus beneficijs.

S A N O .

Parcam peccato eorum, & sanabo terræ eorum, 2 Par. 7,14. pro, Condonatis illorum peccatis dabo pluuiam tempore suo, auferam locustas, &c.

S A N C T Y S .

Cotaminauit Iehudah sanctum Domini quod dilexit, Malach. 2, 11. id est, Matrimoniū quod sanctificauit Dñs.

In die illa erit super tintinnabula equorum sanctitas Domini, Zachar. 14,20. id est, Tintinnabula ipsa equorum consecrabuntur Domino: nam ex eis fient lebetes ad coquendum in domo sanctuarij.

Et intulit Selomoh sanctitates Davidi patris sui, 1 Reg. 7,11. pro, Quæ conscreuerat David.

S A N C T I F I C O .

Quicquid tetigerit ea sanctificabitur, Exod. 30,29. id est, Erit sacrum, nec covti licebit in rebus priuatissimis, sed tantum in tacris.

Mittebat Iob & sanctificabat eos, Job 1, 5. pro, Missis nuntiis iubebat eos ad rem diuinam preparari.

S A N G V I S .

Qui obturauit aurem suam, ne audiat sanguinem, Ies. 33,15. id est, Qui non vult audiire eos qui loquuntur de partanda cæde.

Et posuit sanguines bellii in pace, 1 Reg.

2,5. id est, Occidit eos incautos, & dñ nihil tale suspicarentur: non minus si bili certe eos occidere existimauit, quæ si occidisset in bello, vel, non minore studio mortem fratris occisi in cōflictu vindicauit, quæ si occisus fuisset tempore pacis.

Expiabuntur à sanguine, Deut. 21,8. id est, Peña homicidiū illius condonabatur, sequenti versu dicit: Tu aures sanguinē innocentē è medio tui. pro, Non imputabatur tibi cædes illa.

Omnis qui egredens fuerit ex ostiis domus tuæ foras, sanguis eius erit in caput eius, & nos innoxij: & omnis qui fuerit tecum in domo, sanguis illius in caput nostrum, Ios. 2,19. pro, Cædes illius imputabatur ei, alia, cædes illius nobis imputabatur, si quis manum in eum iniecerit.

S C E P T R U M .
Sceptrum exactoris in eo, confregisti, Ies. 9,4. id est, Vires eorum qui tyrannidem exercebant in eos.

S C I N D O .
Ascendamus in Iehudah, & obsideamus eam, & scindamus eam nobis, Ies. 7,6. id est, Irrumpamus in eam vi armorum, ita ut hac ratione veniat in dictione nostram.

S C R I P T V R A .
In cœtu populi mei non erūt, & in scriptura domus Iraëli non scribentur, Ezech. 13,9. id est, In catalogo seu in libraria in quo descripti sunt omnes veri Prophetæ.

S E C R E T U M .
In secretum eorum non veniat anima mea, Gen. 49,6. pro, Animus meus maximè abhorret ab eorum consilio.

S E C V L V M .
A tempore quo cōstitui mihi populum seculi, Ies. 44,7. id est, Ab eo tempore quo creauit hominem in terra. q.d. Post homines natos.

Visque in seculum non videbūt lumen, Psal. 49, 20. pro, Non sunt perperuō victuri. Non potentur hac luce, nisi ad breue tempus.

S E D E O .
Dominus in diluvio sedit: & sedit Dominus rex in seculum, Psal. 29, 10. id est, Ut Dominus fuit auctor diluvij tamquam Rex, ita penes eum semper erit summa potestas.

Et erit quando sedes extra, & fodies in eo, Deut. 23,13. id est, Leuas onus vestrus.

S E M E N .
Seminabo dominum Iraëli, & domum Iehudah semine hominis & semine animalis, Jerem. 31,27. pro, Implebo Iudam & Iraëlein hominibus & opibus quæ olim erat in gregibus & pecoribꝫ.

S E M I T A .
Cor stulti ad finistrum ipsius, Eccl. 10,2. i. Res suas finistræ & præpostoræ administrat: vt manus finistra ad resendas est inepta.

S O L .
Diligentes eum erūt secundum exitum solis in fortitudine sua, Iud. 5,31. pro, Sumant vires ac proficiant, veluti sol quæ exoritur, subinde lucidior euadit.

Et orientur vobis in terris nominis meū, Sol iustitiae, Malach. 4,2. i. Christus qui est vera lux, & per quem iustificamini.

S O R S .

Non suscipes auditorem mendacij, Exod. 23,1. pro, Non eris auctor falsi rumoris aduersus proximum tuum.

S V S P E N D O .
Et suspendetur super illum omnis gloria domus patris sui, Ies. 2,1,24. pro, Infesteretur ab illo nobilitas in domum paternam, illique acceptum referent omnen suum splendorem & claritatem.

S O R S .

I D I O T I S M I .

T.

T A B E R N A C V L V M .
Si non dixerunt viri tabernacula mei, Job 31,31. p. Domestici ac familiares.

T E M P V S .
A tempore vsque ad tempus comedes illum, Ezech. 4,10. pro, A tempore determinato vnius diei vsque ad tempus determinatum alterius. q.d. Toto die naturali comedes tantummodo xx. sicut panis.

S P I N A .
Ardebit, & devorabit spinam eius, & prem eius in die vna, Ies. 10,17. Sic vocat militem gregarium, quod infinitis molestijs afficit.

S P I R I T U S .
Si spiritus iræ dominantis ascenderit cōtra te, locum tuum ne deferas, Eccl. 10, 4. pro, Si ira dominantis levigat aduersum te, ne commouearis. vel, Si spiritus dominantis descendenter super te, id est, Si adipiscaris regiam dignitatem, statum pristinum ne deseras.

S T A T V T V M .
Hoc statutum Pesach, Exod. 12,43. pro, Talis esse debet ritus sive obseruantia edēdi agni Paschalis, & hoc more celebrandus.

Et erit filii Iraëli in statutum iudicij, Num. 21,11. pro, In iura & leges. q.d. Secundum hanc legem, de huiusmodi iudicabunt filii Iraëli, eritq; in uiuolabile decreum quod nemo iudicium immitare audebit.

S T I P V L A .
In stipulam versi sunt ei lapides fundæ, Job 41,19. pro, Non plus laderit lapidibus misilis funda, quæ laderetur palea.

S T O .
Joseph erat vir tringita annorum quando stetit coram Parhol rege Ægypti, Gen. 41,46. pro, Cum præsetet Ægypto, vel, Cum potentiam istam acciperet ab ipso Pharaone.

Et in quibus essent vires ad standum in palatio regis, Dan. 1,4. id est, Qui per etatem apti essent ministerio Regis.

S T Y L V S .
Et de Zebulon trahentes stylo scribæ, Iud. 5,14. id est, Qui scribere solebant. q.d. Etiam ipsi scribæ dediti studijs, arama sumpserunt.

S V L C V S .
Si aduersum me terra mea clamet, & pariter fulci eius defleant, Job 31,38. pro, Si coegerat terram meam sine mercede agricolaram.

S V P E R B I A .
Ne veniat mihi pes superbiæ, Psal. 36,12. pro, Superborum. hoc est, Ne inuidant me superbi.

S V S C I P T O .
Non suscipes auditorem mendacij, Exod. 23,1. pro, Non eris auctor falsi rumoris aduersus proximum tuum.

T O R C V L A R .
Torcular calcaruit Dominus virginis filiæ Iehudah, Thren. 1,15. id est, Tradidit populum suum hostibus, vt interficiant eum, torqueant & cōcūlcent, haud fecus quæm vuæ in torculari calcantur.

T O R R E N S .
Torrentes impietatis terrebant me, Psal. 18, 5. Sic ipse vocat multitudinem tribulationum, quæ ab impijs infl-

guntur. Alij, iniurias gravissimas & crebras interpretantur, vel potius, multitudinem holbū imprōborū ac perueriorū qui in eū confirauerant.

T R A N S E O .
Fleuit & orauit eum vt transire faceret malitiam Haman Agagitar, Esther. 8, 3. pro, Irritam faceret, depelleret, abi- geret se & à populo suo.

Stillauerūt digitæ mei myrrâ træsunt, Cant. 5,5. i. Interlabent, inter digi- tos perfluentem, vel, Probatam.

T R I B V T V M .
Alcedere fecit Rex Selomoh tributū ex omni Iraëli, 1 Reg. 5, 13. pro, Indixit tributum omni Iraëli.

V .
V A C V V S .
Mercede cōduxit Abimelech viros va- cuos & vagos, Iud. 9,4. id est, Otiosos, nihilī, & inutiles.

V A N E S C O .
Et propter quid vanitate vanescitis? Job 27,12. pro, Opinionē vanâ conāmini tueri?

V A S I .
Requieuit Moab ab adolescentia sua, & requieuit ipse in febis suis, & non evacuatus fuit de vase in vas, Ierem. 48, 11. id est, Vsque ad hanc diem si- milis fuit vino intra dolium quieto, & nō agitato: nunquā fuit eīcūtūs fuis sedibus.

V E N E K V M .
Germinabit sicut venenum iudicium super omnes sulcos agri, Hos. 10, 4. Prædictus fore vt citò iudicetur a Do- mino: imo dicit iam latam esse sen- tentiam. Comparat autem iudicium illud herbæ venenata quæ citò cre- scit in terra culta. q.d. Breui acceptu- rū sunt sententiam suam à Domino suo, imo iam lata est sententia.

V E N O R .
Qui faciunt velamina super caput om- nis statuæ ad venandum attimas. Nun- quid animas venabimini populi mei, & animas quæ sunt vobis vivificati- tis? Ezech. 13,18. pro, Ut perdant. q.d. Nunquid animas perdetis? Nunquid permittant ut perdat, hoc est, vt im- ponatis populo meo, prædicendo illi omnia aduersa & infelicia?

Non aduerset vit dolosus vénationem suam, Prou. 12,27. pro, Non est habi- turus quod sibi paraucfit vt edat.

V E N T V S .
Qui faciunt velamina super caput om- nis statuæ ad venandum attimas. Nun- quid animas venabimini populi mei, & animas quæ sunt vobis vivificati- tis? Ezech. 13,18. pro, Ut perdant. q.d. Nunquid animas perdetis? Nunquid permittant ut perdat, hoc est, vt im- ponatis populo meo, prædicendo illi omnia aduersa & infelicia?

Non aduerset vit dolosus vénationem suam, Prou. 12,27. pro, Non est habi- turus quod sibi paraucfit vt edat.

V E R B V M .
Qui ventum seminauerunt, & turbini- nem metent, Hos. 8,7. id est, Quia o- pera eorum sunt vana & inutilia, nulla erit illis merces.

Et imposuerit ei occasiones verborum, Deut. 22,14. pro, Efficerit vt alij male de illa loquantur.

Sic adducerat Dominus super vos omne verbum malum, Ios. 23, 15. id est, Quicquid malorum comminatus est.

Egredietur verbū regina ad omnes mul- tieres, Esther. 1,17. pro, Facinus istud regina veniet ad aures omniū mulierū.

Et nō fuit verbum meum primum mihi vt reducerem regem meū, 2 Sam. 19, 43. id est, Quare priores de reducendo rege verba non fecimus?

V E R B I -

VERITAS.

Dabis veritatem Iahacob, misericordia Abraham, Mich. 7,20. pro. Præstabis quod pollicitus es sanctis Patriarchis tuis. Promissiones vocat veritatem quod certò prestantur, quatum est ex parte Dei: Misericordiam autem, quod ex gratia facta sunt.

VESPERA.

Immolabut eum omnis cœtus Synagogæ Israël inter duas vesperas, Exod. 12, 6. Nempe vesperans inclinans folis, & vesperam occasus folis.

VESTIGIA.

Quod probbris affecerint vestigia Christi tui, Psal. 89,52. id est, Aduentum, vel, Exprobauerunt calcibus Christi tui, id est, Deluserunt Christi aduentum, aut, Ut Chald. paraphr. exprobauerunt tarditatem vestigiorū Messiae tui, quasi nunquam venturi. Videbāt enim Iudeos magis ac magis opprimi, & non illis succurrere suum Christum & Messiam quē iactabant.

VIA.

Vado hodie per viam vniuersae terræ, Ief. 23,14. pro. Moriturus sum, quemadmodum constitutum est omnibus hominibus.

Si inueniter quispiā inimicū suū, num mittet eū in via bona? 1 Sam. 24,20. pro. Sinet eū ēbire saluū & in columnā? Quia oculi eius sunt super vias viri, & omnes gressus eius videt, Iob 34, 21. pro. Deus contemplantur ac discutit consilia & opera hominum.

Viam eorū in caput eorū dedi, Ezech. 9, 10. id est, Decretū sumere poenas de illis pro meritis.

Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via pedes suos, Psal. 85, 14. pro. Cursum suum habebit, ut vulgo loquuntur. Conspicua erit, & præualebit, id est, Tempore Christi homines dabit operam iustitiae & æquitati.

VIDEO.

Videre fecisti populum tuū dura, Psal. 60, 5. pro. Experiiri fecisti populum tuum dura, vel, Duriter & aſperè illum tractasti.

Vide vitā cū vxore quā dilexisti omnib⁹ diebus vita, &c. Eccl. 9,9. pro. Frueri vita sine commodis huius vite.

Vidisti virum velocem in opere suo: coram regibus habebit, Pro. 22, 29. pro. Certe vir velox & festinus, qui summa diligentia fungitur suo munere, euocabitur ad regium ministerium.

INCIVIS.

Dirumpamus vincula eorum, Psal. 2, 3. pro. Leges, quibus quasi vinciti solent subditi. Metaphora ab ijs qui vincēti coguntur facere opus. q. d. Legibus eorum ne pareamus. Verba sunt hostium Dei & Christi eius.

VENENVM.

Venenum draconum, vinum eorum, & venenum apidum crudele, Deut. 32, 33. pro. Cirò encancis. Peruersa eorum opera intelligit, propter quæ pereunt.

VIRI.

Quia sicut vir fortitudo eius, Iud. 8, 21. pro. Luxta artatem respondet robur hominis: idcoque habet fatis roboris ut possit nos interficere.

Et si mori feceris populū istum tāquam virū vnum, Num. 14, 15. pro. Omnes

VIRGA. (ad vnum.

Virgā fortitudinis tua mitter Dominus ex Syon, Psal. 110, 2. i. Robur quo robaberis, aut, robur regni tui, quod est fortitudo tua. q. d. Non regnabis tantum in Iudea, sed extendet Deus Pater potentiam regni tui vñq; ad extremos fines terræ.

VISIO.

Melior est visio oculorū, quam quod eat anima, Eccl. 6, 9. i. Melius est esse contentū præsenti fortuna, quam multa desiderare.

VISITO.

Visitans iniuriam patrum super filios super tertios & super quartos, Num. 14, 18. pro. Puniens patres & filios, nepotes ac pñepotes ppter iniurias.

Et visitatio tua custodiuit spiritū meū, Iob 10, 12. pro. Lex natura quā cōstituiti, me haec tenus seruauit in vita, vel, prouidentia tua conseruat me in vita.

VITA.

Et erit anima domini mei colligata in fasciculo vita cū Domino, 1 Sam. 25, 29. pro. Dominus meus diutissime vivit, colendo Dominum Deum.

VITIS.

Quia ex vite Sedom est vitis eorum, Deut. 32, 32. pro. Nati sunt parentibus iniquis, quales erant Sodomita. vel, Sodomitarum studia imitantur.

VITVLVS.

Reddemus vitulos labiorum nostrorum, Hof. 14, 3. i. Offerem⁹ tibi precationes & laudes, atque gratiarum actiones.

VIVO.

Obscenō dñe mi, viuit anima tua dñe mi: ego mulier sum, &c. 1 Sam. 1, 26. pro. Tam' vera sunt quæ dictura sum, quam verum est te viuere. vel, quam verum est quod opto vitam tuam.

VIVIFICO.

Viuificemus de patre nostro semē, Gen. 19, 32. p. Scruem⁹ semē, vel, suisfitem⁹.

Nunquid viuificabunt lapides de aceruis pulueris? Neh. 4, 2. pro. Nunquid restituēt in pristinum statum lapides illos muri iam redactos in cinerem?

VMBILICVS.

Ecce populus descendunt de umbilico terra, Jud. 9, 37. pro. De loco eminentiore terra, i. De summis montibus.

VMBRA.

In palpebris meis appetit umbra mortis, Job 16, 16. hoc est, Oculi mei cœperunt caligare.

VNIS.

Deus facit habitare vnicos ī domo, Psal. 68, 7. pro. Efficit ut qui liberis carebāt, habeat amplam familiā. Vnicos vocat solitarios & defertos in familia.

VNVS.

Quia uno modo loquitur Deus, & duobus ei qui non videt eū, Job 33, 14. pro. Multis modis cōsulit Deus noſtre ſaluti: uno modo per reuelationem nocturnam, altero verō p̄ preficationes.

VOCO.

Vocabūt super eos formidinem vndiq;, Ierem. 49, 29. pro. Aduocabunt ſibi in auxilium contra eos homines terribiles & formidabiles milites qui illis terrorem maximum incutient.

Vocabūt ſalutem muros tuos, & portas tuas laudem, Ief. 60, 18. pro. In muris tuis erit ſumma pax, & in portis tuis canentur laudes.

VOTVM.

Quid fili votorum meorum, Pro. 31, 2. i. Pro quo feci vota. vel, Fili gratissime, amantissime & exoptatissime, pro quo vota mea omnia emitto.

Vox.

Transire fecerūt vocem in castris, Exod. 36, 6. pro. In castris proclamauerunt.

VRBS.

Labor ſtultorum laborare faciet eum, qui nescit pergere ad ciuitatem, Eccl. 10, 15. Pro. Nescire viam ad urbē, pro. Ignorare reī maximē notā. q. d. Cū ſtulti vulgaria ignorent, torquent ſtulti (ē circa difficultia).

VVIA.

Patres comedenter vuam acerbam, & dentes filiorum obſtupuerunt, Ierem. 31, 29. Pro. Ruerbiū: pro. Filii luitūt pœnas propter peccata parentum. Sequitur, Omnis hominis qui comedenter vuam acerbam, obſtupescerunt dentes.

VVLA.

Et vulva eius conceptio perpetua, Iere. 20, 17. id est, Quæ nunquam edit ſeatum. q. d. Quare non perij?

VXROR.

Ab vxore quæ dormit in ſinu tuo, custodi oria oris tui, Mich. 7, 5. q. d. Cœne ſecreta tua illi reueles.

Z.

Requiescere faciam iram meam in te, & recedet Zelus meus à te, Ezech. 16, 42. id est, Definam te proſequi amore illo quo ante te proſequabar ob zelotypiam tui.

ZELOR.

Zelando zelatus sum pro Domino Deo exercituum, 1 Reg. 19, 10. pro. Cruciaui meipsum veluti zelotypia pro honore Dei.

Hi Idiotismi Hebraici lingue Latina ex varijs auctoribus selecti, dignissimi sunt qui imprimentur, quia sine illis cognitis difficultissimi aliquis ex sacra Scriptura compendium faciet. quod atteftor

Sebastianus Baer Delphius, infig. Cathed. Ecclesiæ
S. Mariæ Antuerpiensis Plcbanus & Canonicus.